

OFFER OCH FÖRÖVARE – SAMTIDIGT

En kvalitativ studie om hur Blekinge Läns Tidning, Aftonbladet och Svenska Dagbladet gestaltade brottsfallet "Skotten i Rödeby"

Emma Håkansson

Södertörns Högskola
JDM HT-21
Journalistik C
Kandidatuppsats

Abstract

Denna studie undersöker hur tre svenska dagstidningar gestaltade brottsfallet ”Skotten i Rödeby”. Studien fokuserar på hur bilden av någon som ett offer skapas och vem som har gjorts till offer och vem som gjorts till förövare. Men även på om det finns någon skillnad mellan lokaljournalistikens bevakning och den rikstäckande bevakningen. Det empiriska materialet består av totalt elva reportage från tre tidningar, en lokaltidning, *Blekinge Läns Tidning* och två rikstäckande, *Aftonbladet* och *Svenska Dagbladet*. Studien grundar sig i en kvalitativ textanalys, där metoderna gestaltningsteori, medieretorik och narratologi har tillämpats. Efter analyserna diskuteras resultatet utifrån gestaltningsteori, teorin om objektivitet och Nils Christies teori om det idealiska offret. Analyserna visar att det inte går att peka ut endast en part som offer och ingen av parterna går helt att benämna som det idealiska offret. Den första av fem egenskaper ett idealiskt offer ska ha är att vara svag, detta ofta i kombination med att gärningspersonen är stor och ond. Mediologi, i bemärkelsen att fokusera på och förstärka en konflikt där två sidor står mot varandra, återfinns i samtliga texter, om än inte fullt så stark i somliga. I fallet i Rödeby finns det två konkurrerande bilder av vem som är offer och vem som är förövare. I vissa artiklar dominerar bilden av den ena parten som offer och den andra som förövare, i andra är det tvärtom. I några artiklar framställs båda personerna som dels offer, dels förövare. *Blekinge Läns Tidnings* bevakning är den som har tydligast konfliktfokus, och har tydligast värderingar i bilden av vem som är offer och vem som är förövare. *Aftonbladet* och *Svenska Dagbladet* är mer opartiska i sin bevakning, där båda parterna kan tolkas som offer. Men det samtliga texter har gemensamt är inslag av narrativ medkänsla med en eller flera personer, vilket i sin tur förstärker bilden av någon som textens offer.

Sökord: förövare, gestaltning, idealiska offer, konflikt, kriminaljournalistik, narratologi, offer

Innehållsförteckning

ABSTRACT	1
INLEDNING OCH BAKGRUND.....	3
SYFTE OCH VETENSKAPLIG FRÅGESTÄLLNING	5
TIDIGARE FORSKNING.....	6
"IDEALA OFFER, OCH ANDRA"	6
"VECKANS BROTT"	6
"BROTTSOFFER I NUTIDA SVENSK DAGS- OCH KVÄLLSPRESS"	7
TEORETISK RAM/UTGÅNGSPUNKT	9
GESTALTNINGSTEORIN	9
TEORIN OM OBJEKTIVITET	10
DET IDEALISKA OFFRET	11
METOD	12
<i>Gestaltningsschema</i>	12
<i>Medieretorik</i>	13
<i>Narratologi</i>	14
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	16
<i>Analyschema</i>	16
<i>Urval</i>	16
<i>Kriterier</i>	17
ANALYS.....	17
BLEKINGE LÄNS TIDNING	18
<i>"Därför sköt min bror mot pojkarna", 9 oktober 2007 (period 1)</i>	18
<i>"Jag sköt tills det inte fanns mer att skjuta på", 5 januari 2008 (period 2)</i>	19
<i>"Den som mördat min son får inget straff", 8 maj 2008 (period 3)</i>	21
<i>"Pappan till ihjälskjutne Simon är djupt besviken", 21 november 2008 (period 4)</i>	22
AFTONBLADET.....	23
<i>"Ni har startat krig", 8 oktober 2007 (period 1)</i>	23
<i>"Han skrek och bad för sitt liv", 4 januari 2008 (period 2)</i>	24
<i>"50-åringen: Jag känner stor sorg", 8 maj 2008 (period 3)</i>	25
SVENSKA DAGBLADET	27
<i>"Trakasserier bakom Rödebymordet", 9 oktober 2007 (period 1)</i>	27
<i>"Spänd väntan på mordåtal", 3 januari 2008 (period 2)</i>	28
<i>"Lättnad och ilska när 50-åringen friades", 8 maj 2008 (period 3)</i>	30
<i>"Rödeby: pappan fälls", 20 november 2008 (period 4)</i>	31
SLUTSATSER OCH DISKUSSION AV ANALYS	33
SLUTSATSER	33
DISKUSSION AV ANALYS	36
FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	38
LITTERATURFÖRTECKNING.....	40
BILAGOR	42

Inledning och bakgrund

En 19-årig pojke med flera funktionsvariationer mobbades och trakasserades under två års tid. Trakasserierna eskalerade hösten 2007 och nu var det inte bara pojken som var drabbad, utan hela hans familj, som är bosatt i Rödeby. Familjen gör flera anmälningar till polisen och socialen för dessa trakasserier, hot och skadegörelser. Natten den 6 oktober bestämmer sig sex ungdomar på två mopeder att åka hem till familjens gård. Detta grundas i en konflikt som familjens ena dotters pojkvän haft med en 16-årig pojke i gänget. Ungdomarna kommer till gården med tillhyggen och ficklampor. Pappan vaknar och hans första tanke är att gänget har kommit för att döda hans son. Han tar då med sig sitt hagelgevär och går ut på gården. Pappan avlossar skott med ungdomarna, varav en 15-årig pojke avlider på plats och en 16-årig pojke skadades allvarligt. Senare blir pappan gripen och misstänks för mord. I tingsrätten frias han och domen överklagas till hovrätten. Där döms han för grov misshandel och dråp. Men han slipper fängelsestraff.

Så vad hände egentligen denna tragiska dag?

Ungdomarna håller till utanför fritidsgården i Rödeby. De pratar och några dricker öl, när en bil stannar och en, för dem, okänd man hoppar ut. Mannen går fram till den 16-åring som har pekats ut för att vara den drivande för trakasserierna mot familjen. Mannen är tillsammans med en av döttrarna i den drabbade familjen. Tidigare samma dag har familjen blivit trakasserade av ungdomarna på moped vid två tillfällen. Några av ungdomarna ska ha försökt preja familjens bil av vägen. Vid den ena incidenten sliter de upp bildörren medan familjefadern kör och vid andra incidenten sparkar de på bildörren när mamman är ute och kör med bilen. Mannen har alltså kommit till fritidsgården för att en gång för alla få stopp på trakasserierna. 16-åringen blir slagen i huvudet med en ölburk av mannen och ungdomsgänget blir tillsagda att ”ge fan i familjen”. Mannen lämnar sedan platsen. Detta resulterar i att ungdomarna blir mycket upprörda och bestämmer sig för att åka ut till familjens gård. När de kommer fram beväpnar sig ungdomarna med vedträ och reflexpinnar som de hittar. 16-åringen sparkar ner brevlådan, välter en soptunna och slår sönder lampor på gården. 16-åringen, tillsammans med pojken som sedan blir bragt om livet, går fram till ytterdörren. Ungdomsgänget börjar skrika att 26-åringen ska komma ut, men det är familjens son (som varit mest utsatt för trakasserier och mobbning) och hans kompis som är hemma. Sonen blir väldigt rädd och ringer 112, och ber att få en polis till gården. Familjefadern, som tidigare på kvällen har druckit alkohol och tagit medicin, vaknar av allt oljud. Han har i efterhand berättat att han fick starka panikkänslor och var övertygad om att ungdomsgänget hade kommit till gården för att döda hans son. Familjefadern, som är jägare,

tar fram ett hagelgevär från vapenskåpet, laddar vapnet och öppnar ytterdörren. Han skjuter mot 16-åringen och pojken. Han ska ha skjutit fyra skott. 16-åringen blir träffad i ryggen och blir svårt skadad. Pojken skjuts först i armen och faller ihop. Han blir sedan skjuten på nära håll i bröstet, som blir det dödande skottet. Familjefadern går sedan in i huset, sonen talar fortfarande med SOS i telefonen och familjefadern tar över luren och berättar vad som har hänt. Ambulans och polis kommer till gården. Man konstaterar att pojken har avlidit och 16-åringen är svårt skadad. Familjefadern blir gripen på plats. I förhör under utredningen var det flera som berättade att den mördade pojken aldrig hade träffat familjen och han inte heller hade varit delaktig i mobbningen och trakasserierna som mynnade ut i skottdramat.

Rättegången i tingsrätten hålls i januari 2008. Familjefadern har genomgått en rättspsykiatrisk undersökning som visade att han under den aktuella natten led av en allvarlig psykisk störning, men inte under själva undersökningstillfället. Familjefadern kom sedan att bli helt frikänd i maj 2008. Anledningen var att de psykiatriskt sakkunnig kom fram till att han hade drabbats av en sådan allvarlig psykisk störning att han inte kunde stå till svar för sitt agerande vid skottdramat. Vilket betyder att rätten ansåg att han saknade uppsåt.

Parallellt med familjefaderns rättegång, hölls en rättegång mot de anklagade ungdomarna. Flera av ungdomarna döms för hemfridsbrott och ofredande. Den skottskadade 16-åringen dömdes för hemfridsbrott, olaga hot, ofredande och rattfylleri.

Familjefaderns dom överklagades och i november 2008 döms familjefadern av hovrätten för dråp och grov misshandel, men han slipper fängelsestraff. Anledningen till att han slapp fängelsestraff var på grund av hans dåliga psykiska skick och han var för frisk för tvångsvård. Rätten menar alltså att han skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff med sin hälsostatus. Dock dömdes han att betala 181 800 kr i skadestånd till den dödade pojkens familj och till den skottskadade 16-åringen. Hovrättens dom överklagades inte.

Denna tragiska händelse skapade en stor debatt över hela riket. Debatten handlar om pappan hade gjort rätt eller fel och om myndigheterna och vuxenvärlden hade kunnat göra några förebyggande åtgärder för att förhindra det tragiska som hände. Tragedin delade inte bara Rödeby, men hela Sverige i två läger. Ena sidan tyckte att pappan agerade rätt genom att skjuta ungdomarna för att skydda familjen. Medan den andra sidan menade att pappan i stället kunde ha skjutit i luften och bara skrämt bort pojkarna från gården.

Beskrivning av händelseförloppet bygger på läsning av flera olika texter, radioinslag och dokumentär (Jilder 2008; Lagen.nu (u.å); Pojkarna och skotten i Rödeby 2021 m.fl.).

Då jag ursprungligen kommer från Karlskrona, där Rödeby ligger, minns jag denna händelse. Även jag kommer ihåg att det var väldigt delade åsikter om vem som faktiskt var det verkliga offret. Många sympatiserade med pappan och den trakasserade sonen, medan en del blev rasande att pappan inte fick det straff han ”förtjänar”. Så för vissa blev det som att den mördade pojken inte räknades som ett offer för att han var en mobbare, eller i alla fall umgicks i fel kretsar.

Tidigare i år släpptes en dokumentär på SVT om Skotten i Rödeby, där endast den trakasserade sonen, som nu är vuxen, får berätta sin syn på allt som hände. Detta fick mig att fundera på hur tidningarna vid tillfället faktiskt gestaltade detta brottsfall. Kan tidningarnas sätt att vinkla historien ha bidragit till att det lilla samhället och Sverige blev delat i två läger? Jag blev därför nyfiken på att titta närmare på en lokaltidning från Blekinge och två rikstäckande tidningars tillskrivelse av offerstatus. Avsikten med denna studie är att se om offret i mitt empiriska material stämmer överens med teori om det idealiska offret och om rapporteringen skiljer sig åt mellan lokaljournalistiken och den rikstäckande journalistiken.

Syfte och vetenskaplig frågeställning

Utifrån ovan skrivna inledning och bakgrund har jag valt att göra en studie om hur media gestaltar personer som utmålas som offer och i detta fall använda mig av ett specifikt brottsfall, där det finns två tydliga läger av offer. Jag vill ta reda på hur *Blekinge Läns Tidning*, *Svenska Dagbladet* och *Aftonbladet* har valt att gestalta de olika personerna i sina artiklar om fallet Skotten i Rödeby. Vilka roller har de olika personerna fått och finns det ett tydligt ställningstagande och finns det möjligtvis någon skillnad mellan lokaljournalistiken och den rikstäckande journalistiken?

Mina frågeställningar:

- 1) Vem görs till offer och vem görs till förövare i *Blekinge Läns Tidnings*, *Svenska Dagbladets* och *Aftonbladets* reportage om brottsfallet ”Skotten i Rödeby”?
- 2) Är det någon skillnad på lokaljournalistikens bevakning och den rikstäckande bevakningen?
- 3) Hur skapas bilden av att någon är ett offer i de undersökta reportagen, med hjälp av vilken retorik, vilken narrativitet och vilken stil?

Tidigare forskning

”Ideala offer, och andra”

Simon Lundgren och Ragnar Lundström har gjort en omfattande studie om brottsoffer i svensk press 1995–2008. Deras empiriska material består av 38 695 artiklar från sju dags- och kvällstidningar. De har kombinerat flera olika metoder och textanalyserna är både kvantitativa och kvalitativa (Lundgren & Lundström 2010, s. 23). Metoderna diskursanalys, narrativ analys och ideologikritik har använts (Lundgren & Lundström 2010, s. 32). Resultatet i deras studie visar att brottsoffer framställs, i en väldigt hög utsträckning, som en del av ett större socialt sammanhang, detta genom att familj, anhöriga och vänner ofta kommer till tals (Lundgren & Lundström 2010, s. 31). Deras studie kommer även fram till att gestaltningen ger en viss typ av offerskap i de analyserade artiklarna. Det fokuseras mycket på offrens ångest, oro och rädsla. Detta menar de är en stereotypisk bild av offer, som går i linje med Nils Christies teori om det idealiska offret (Lundgren & Lundström 2010, s. 43), som jag återkommer till i nästa avsnitt.

Ester Pollack (2001), medieforskare, har i sin studie påvisat att läsaren oftare får möta de brottsdrabbade som huvudpersoner i texten än förövarna. En annan grupp forskare (Reiner, Livingstone & Allen, 2000) hävdar att brottsoffer hamnar mer i förgrunden vilket är en av de största förändringarna när det kommer till hur brott beskrivits sedan mitten av 1900-talet. Alltså att offer och även deras lidande har fått mer fokus i berättelserna. Två forskare som båda hävdar att det ofta blir kollision mellan allmänintresset och offrens rätt till en privat sfär (Karmen, 2004; Young 1997). Kriminologen Malin Åkerström (2001) menar att offer ”gestaltas” och att offerskapet gestaltas genom bilder, dokument, i människors agerande och genom samtal.

”Veckans brott”

Ulf Dalquists, sociologiforskare, studie *Veckans brott* handlar om hur olika tv-program porträtter offer och förövare. Det är en traditionell innehållsanalys där han har tittat på TV och läst böcker, samt kompletterat med intervjuer med personer som företräder TV (Dalquist 2000, s. 8). Han har valt att studera *Snutarna i Los Angeles*, *Razzia*, *Efterlyst* och *Svenska Mord*. Han tittar på flera punkter såsom bildens roll, polisens roll och speakerröstens roll. Han menar att berättarrösten skapar ideologi. Att det är den som bidrar till värdeomdömen kring förövare och offer. ”Förövaren är hänsynslös, samvetslös, brutal och ibland till och med ond. Offret beskrivs snarare i termer som oskyldig, intet ont anande, helt vanlig, och har han eller hon familj så handlar det om en tvåbarnsfar eller en mor till två små barn” (Dalquist 2000, s. 64). Berättarröstens kommentarer slår alltså fast en bild av förövaren som ond och offret som

oskyldigt. Det konstateras att berättarrösten är den viktigaste faktorn till ett moraliskt drama. Att det är den som berättar för oss hur vi ska uppfatta just offer och brottslingar. (Dalquist 2000, s. 65).

Han fortsätter att tala om offer och förövare och att när vi i dag kallar någon för ”offer” så väcks oftast sympatier. Nyhetsrapporteringen i dag uttrycker att offer är oskyldiga personer som utsatts för våldsamma övergrepp av främlingar. Den tydliga bilden av offer ger även en bestämd bild av förövare och blir automatiskt raka motsatsen, det vill säga stark och ond (Dalquist 2000, s. 65). I slutdiskussionen tar Dalquist upp att alla brottslingar framställs nästan identiskt. En förklaring till varför de blivit kriminella uteblir, de är bara onda och inte en produkt av ett samhälle (Dalquist 2000, s. 79).

Flera forskare har levererat perspektiv i frågan om offerkonstruerandet. Joel Best (1997) menar att victimization har lett till en överexploatering utav offer och offerrollen. Vilket har resulterat att media överanvänder uttrycket på allt som kan omfattas utav offerrollen. Anna Ryding (2000) lyfter att det goda offret ses som ett försvarslöst och skyddslöst offer och därför är oskyldig till våldshandlingar. Vidare för Anita Heber (2008) ett resonemang om att när brottslingar utsätts för brott bör de därmed få status som brottsoffer, men att det blir problematiskt att övertyga läsaren och media om att brottslingens främsta status inte är just brottsling i dessa fall. Forskare (Hallin, 1986; Shoemaker & Reese, 1996) har studerat varför medieinnehållet ser ut på ett visst sätt och tillämpar teorin om objektivitet (alltså hur en nyhet är vinklad och om den är partisk eller inte, se mer ingående i avsnittet *Teori*) för att kunna förstå mediernas urval och hur de väljer att presentera nyheter. Ezzah A Fattah (1991:96) menar att varje kultur har sina stereotyper när det kommer till offer och förövare. Det stereotypiska offret går i hand med Christies (2001) teori om ”det idealiska offret”, som beskrivs som svagt men som även inte kan lastas för att ha befunnit sig på platsen för brottet.

”Brottsoffer i nutida svensk dags- och kvällspress”

Bo Nilsson har gjort studien ”*Brottsoffer i nutida svensk dags- och kvällspress*”. Studien fokuserar på bland annat de grundläggande principer i pressens skildringar av drabbade människor. Även om att förstå vad dessa principer har för betydelse för hur vi människor uppfattar offerskap. Till sin studie har han använt sig av diskursteori (Nilsson 2012, s. 138). Studien bygger på mediematerial från 2010, som han har tagit fram i databasen Mediarkivet. Han använde sig av sökorden brottsoffer, brottsutsatt och brottsdrabbad. I första hand använde han sig av nyhetsartiklar och utförligare artiklar av berättande/beskrivande karaktär (Nilsson

2012, s. 139). Syftet med urvalet var att kunna diskutera hur offerskapets innebörder reproduceras i brottsofferjournalistik i nutida traditionella svenska medier. Han motiverar en kvalitativ studie mot ett relativt brett material med att han inte vill skildra hur en specifik källa rapporterar om drabbade personer, utan att i stället hitta likheter (eller skillnader) mellan hur de olika tidningarna reproducerar brottsoffer som kategori.

Studien visar att många av artiklarna beskriver en negativ samhällsutveckling, med ökad brottslighet, grövre och oprovocerat våld och allt fler offer (Nilsson 2012, s. 142). Beskrivningen av brottsoffer som dominerar i materialet är att de far väldigt illa och mår mycket dåligt. Samt att journalisterna, medvetet eller omedvetet, använder olika strategier för att stärka bilden av detta. En strategi har kunnat vara att ställa offret i relation till gärningspersonen, där gärningspersonen framställs som ond och hämningslös. Offret å andra sidan beskrivits som ett idealt offer, som Nilsson kopplar till Christies teori om det idealiska offret (Nilsson 2012, s. 143). Mediematerialet präglas dock främst av vad Nilsson kallar lidandets diskurs, där offerskap kopplas ihop med maktlöshet, smärta och elände. Enligt materialet briser samhället (myndigheterna) när det kommer till att stötta brottsoffren, med allt från upprättelse, ekonomiskt till medialt. En återkommande strategi för medierna är att använda offrens vittnesmål om hur illa behandlade de blivit och hur myndigheterna ha svikit dem (Nilsson 2012, s. 145–146). Resultat Nilsson har kommit fram till är att ”offerskapet representerar en begriplig position som berör och som människor kan identifiera och identifiera sig med”. Han ser även spår av känslornas logik, som interagerar med människans empatiska förmåga, samvete och känsla för (o)rättvisor (Nilsson 2012, s. 148).

Forskning kring kriminaljournalistik är ett etablerat fält, vilket även gäller studier av brottsoffer (viktimologi) men brottsoffer i medier är däremot inte ett lika omfattande forskningsområde (Nilsson 2021, s. 140). En känd kvantitativ studie är *Victims in the news* av Steven Chermaks (1995). Chermaks lyfter bland annat att media själva väljer vilka brott som är värda att skrivas om. Ezzat A. Fattah (1990) har fokus på offerskap i studien *Victimology today*. Fattah lyfter överanvändningen av begreppet offer, och att begreppet gör att samhället tenderar att välja den sida som blivit utsatt för brott. Eva Tiby (1999) lyfter i sin studie *Hatbrott* huruvida media viktimiserar homosexuella baserat på deras läggning, med fokus på våldsbrott. Enligt forskare skildras mediernas betydelse för brottsoffer på två sätt. Att medierna är viktiga för att lyfta fram de drabbade och öka förståelsen för deras situation bland allmänheten men även att medier har negativa aspekter (Nilsson 2012, s. 141). Chris Greer (2003) och Ester Pollack (2001) hävdar att medier har kritiserats för sin onyanserade bild av brott och offerskap, men främst för att förstärka rådande fördomar, människors rädsla och stereotyper. Andra forskare, vars studier

fokuserar på journalistikens demokratiska uppdrag, har jämfört mediernas innehåll med olika demokratiska ideal (Asp & Bjerling, 2014; Hopmann m.fl., 2012; McQuail, 1992; Kaid & Strömbäck, 2010). En stor del av dagens medieforskning visar även att massmedierna styrs allt oftare av dramatiserande medielogik än av att ge fullständig information (Ghersetti & Hvitfelt 2000; Hvitfelt 1989).

Sammanfattningsvis har jag tagit upp tidigare forskning där fokus främst har varit på offerskap och hur media väljer att gestalta personer i rollen som offer. Mina analysresultat kommer att prövas mot resultaten från dessa studier samt mot teorin om det idealiska offret (se nästa avsnitt). Den tidigare forskningen har tittat på offerbilden från ett större perspektiv och jämför flera olika medier och brottsfall och där ser jag en lucka i forskningen. Jag vill därför ta vid och granska ett specifikt brottsfall för att verkligen kunna gå in på djupet och se hur tidningarna har gestaltat de olika personerna som offer och förövare och om det finns ett tydligt idealiskt offer.

Teoretisk ram/utgångspunkt

Till denna studie har jag valt att tillämpa tre teorier – gestaltningsteori, teorin om objektivitet och teorin om det idealiska offret.

Gestaltningsteorin

Utgångspunkten i gestaltningsteorin är att mänsklig interaktion formas genom meningsskapande processer (Shehata 2019). Vilket betyder att kommunikationen har en stor roll i hur människor förstår sin omvärld. Till skillnad från dagordningsteori som handlar om *vad* som hamnar på löpsedlarna, så handlar gestaltningar om *hur* sakfrågor framställs. Inom journalistikforskningen talar man om *framing*, som myntades av Gaye Tuchman (1978, se Shehata 2019, s. 342). Begreppet *frame* är en metafor för att en viss nyhetsinramning kan ses som ett fönster mot omvärlden för de flesta människor, men att detta fönster aldrig kan vara en objektiv spegling av verkligheten (Shehata 2019, s. 342). Gestaltningsteorin har fått stor plats inom kommunikationsvetenskapen, vilket har resulterat i att mycket har skett teoretiskt, begreppsmässigt och empiriskt. 1993 publicerade Robert Entman en artikel och i dag är hans definition en av de mest citerade. Entman menar att gestaltningar handlar om urval och uppmärksamhet och om att definiera och formulera problem: "To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation,

and/or treatment recommendation for the item, described” (Entman 1993, se Shehata 2019, s. 343).

Det har gjorts en mängd studier som har undersökt närvaron av olika gestaltningar i nyhetsjournalistiken. Utgångspunkten är att det är oundvikligt med journalistiska gestaltningar, som kan vara både medvetna och omedvetna val i journalistens arbete. Journalistisk gestaltning kan handla allt från den journalistiska infallsvinkeln, vilka fakta som tas upp, vilka källor som får uttala sig och vad som lyfts fram genom att läggas i rubrik och ingress och om hur värdeladdade ord används.

Ett begrepp som återfinns i denna teori är *medielogik*, vilket innebär att medierna själva är den främsta källan för denna typ av gestaltning (Shehata 2019, s. 343). I den dagliga nyhetsjournalistiken har man kunnat identifiera flera återkommande generella gestaltningar. Ett vanligt dramaturgiskt begrepp är konfliktgestaltning (conflict frame), som handlar om en konflikt mellan flera aktörer i den journalistiska texten. I en nyhetsartikel ställs då de båda aktörerna mot varandra och dramaturgin byggs runt deras meningsskiljaktigheter (Shehata 2019, s. 343). Jag utvecklar beskrivningen av olika ramar i avsnittet *Metod*.

I den tidigare nämnda studien *”Ideala offer, och andra”* (Lundgren & Lundström 2010) kommer författarna fram till att de artiklar som undersökts lyfter fram en viss typ av offerskap och gestaltningsteorin blir relevant även för denna studie då teorin fokuserar på *hur* media framställer personerna i brottsfallet. Studien *”Veckans brott”* (Dalquist 2000) fokuserar som tidigare nämnts på TV-program men blir fortfarande relevant för denna studie. Författaren för ett resonemang kring speakerrösten, att denna röst slår fast en bild av förövaren som ond och offret som oskyldigt. Att det är just speakerrösten som talar om för oss tittare/lyssnare hur vi ska uppfatta dessa personer.

Teorin om objektivitet

I sin utläggning om objektivitetsbegreppet menar Johansson (2019) att idealet om objektivitet har växt fram i takt med professionalisering, teknologi, kommersialisering och politiken. Johansson förklarar att objektivitet i grunden handlar om huruvida en nyhet är vinklad eller inte och att det är en av de viktigaste punkterna i de journalistiska idealen. Johansson tar även upp Jörgen Westerståhls klassiska objektivitetsmodell, som kan tillämpas för att bedöma nyheters objektivitet. Objektiviteten kan delas upp i två delkrav: saklighet och opartiskhet. Saklighet innebär att nyheten ska vara relevant och den ska vara sann. Opartiskhet och balans är ett centralt begrepp för empiriska analyser, som berör vikten av att behandla alla parter lika, vid

till exempel en tvåpartskonflikt. En annan del av opartiskhet är neutral presentation, vilket innebär att ordval inte får användas på ett sätt som kan tolkas som att reportern tar ställning i konflikten (Johansson 2019, s. 189). Johansson fortsätter med att förklara att det skapas en problematik mellan kraven på en objektiv nyhetsrapportering och den faktiska medvetenheten om att journalistiken inte kan vara en direkt avspegling av verkligheten. Han menar att lösningen blir att minska kraven på objektivitet och neutralitet, som då blir lättare att tillämpa i praktiken (Johansson 2019, s. 194).

Delkravet neutral presentation under opartiskhet, passar dåligt med reportage, då reportage inte är skapta för att vara neutrala. Jag kommer därmed i första hand titta på opartisk i bemärkelsen om framställningen är balanserad, men ibland kommer jag även att väga in ordvalet. Jag kommer dock inte använda ordet ”balanserad” i analyserna utan just partisk/opartisk och då i första hand syfta på balanserad/obalanserad. Detta blir behjälpligt när jag vill ta reda om det finns ett tydligt offer, förövare och konflikt i texten.

Det idealiska offret

När kriminologen Nils Christie talar om ”idealiskt offer” syftar han på en person eller kategori av individer som – när de drabbas av brott – lättast får fullständig och legitim status som offer. Han använder termen på samma abstraktionsnivå som ”hjälte” eller ”förrädare” (Christie 2001, s. 47). Enligt Christie ska det idealiska offret ha åtminstone fem egenskaper, som i sin tur bidrar till att personen ses som ett berättigat offer eller inte.

1. Offret ska vara svagt
2. Offret ska vara upptaget med ett respektabelt projekt
3. Offret ska vara på en legitim plats
4. Gärningsmannen ska vara stor och ond
5. Gärningsmannen ska vara okänd för offret

När det gäller andra egenskapen, att personen ska göra något respektabelt, skulle ett exempel kunna vara att personen är ute på en promenad, eller har varit och handlat i en matbutik när personen till exempel blir rånad. Ett exempel på den tredje egenskapen skulle kunna vara att personen är hemma i sitt eget hem eller är på jobbet när personen blir utsatt för ett brott. Ett exempel som inte stämmer överens med dessa två egenskaper skulle i stället kunna vara att en person har gått till en krog för att dricka alkohol och är ute efter att bråka med någon. Om denna person sedan blir nedslagen, så hade detta kunnat undvikas då personen inte var upptagen med

ett respektabelt projekt eller var på en legitim plats. Därmed har denna person inte den andra eller tredje egenskapen för ett idealiskt offer.

Idealiska offer både behöver och skapar idealiska gärningsmän. De är alltså beroende av varandra. Christie tar upp exemplet: ”En gammal kvinna som bryter höftleden efter ett fall på en ishal stig får sympati men inga rubriker. Om hennes fall orsakades av en väskryckare, skulle hon ha passat bra för åtminstone en notis i lokaltidningen. Ju mer idealiskt ett offer är, desto mer idealisk bli gärningsmannen. Ju mer idealisk gärningsmannen är, desto mer idealiskt blir offret (Christie 2001, s. 54).

Enligt Christie ska man även skilja på det idealiska, det verkliga och det skrämnda offret. Han menar att det verkliga offret sällan är idealiskt utan snarare tvärtom. Det som karakteriserar det ”idealiska” offer är att rädslan för att utsättas för brott är högre hos dessa än det verkliga offret. Det idealiska offret blir sällan det verkliga offret. Det verkliga offret är snarare motsatsen till dem som oftast får representera offer. Han menar att många av de verkliga offren inte är rädda, antagligen för att de har mer korrekt information om de verkliga riskerna. Det kan handla om att de rör sig i brottsexponerade områden (Christie 2001, s. 57).

Två av studierna under avsnittet *Tidigare forskning* har hänvisat till teorin om ”det idealiska offret”. I studien *”Ideala offer, och andra”* (Lundgren & Lundström 2010) talar de om den stereotypiska bilden av ett offer, som just går i hand med teorin om det idealiska offret. Även resultatet av studien *”Brottsoffer i nutid svensk dags- och kvällspress”* (Nilsson 2012) visar att brottsoffren i materialet stämmer överens med denna teori.

Sammanfattningsvis kommer jag att pröva mina analysresultat mot gestaltningsteorin, teorin om objektivitet och teorin om det idealiska offret.

Metod

Jag kommer att göra en kvalitativ innehållsanalys för att kunna gå mer på djupet i mina valda artiklar. Som metoder har jag valt gestaltningsskildring, medieretorik samt narratologi. Jag kommer sedan att sätta ihop mitt eget analyschema med inslag från alla tre metoderna.

Gestaltningsskildring

Gestaltning som metod kan användas för att undersöka nyheters inramning och ramen i sin tur påverkar hur nyheten uppfattas. Man studerar alltså texten utifrån *hur* den berättas, inte *vad* som har hänt. Ett sätt att använda gestaltning som metod är att utgå från förbestämda ramar,

som analytiska variabler. Detta förutsätter att man har en klar tanke om vilka ramar som kan förekomma i en artikel, då de övriga kan förbises (Semetko & Valkenberg 2000, s. 95).

Så för att kunna tillämpa gestaltningsmetoden i denna studie har jag tagit inspiration av gestaltningsramar, som Semetko och Valkenberg har tagit fram. Jag har utgått från ramarna *conflict*, *human interest*, och *responsibility* vid utformningen av mitt analyschema. *Conflict* ramen framhäver just en konflikt mellan, till exempel individer eller grupper, för att fånga läsarens uppmärksamhet (Semetko & Valkenberg 2000, s. 95). En fråga som kan ställas är till exempel: *Tar texten upp en konflikt mellan två parter?* (Semetko & Valkenberg 2000, s. 100). *Human interest* ramen sätter ett ansikte eller en känsla på en händelse eller problem. Detta är ett sätt att personifiera, dramatisera eller emotionalisera nyheter, för att fånga läsarnas intresse (Semetko & Valkenberg 2000, s. 95–96). Frågor som kan ställas är till exempel: *Sätter texten ett ansikte på problemet? Framhävs det hur en grupp eller individ har påverkats av problemet?* (Semetko & Valkenberg 2000, s. 100). *Responsibility* ramen presenterar ett problem, där ansvaret sätts på till exempel en individ eller grupp. Detta kan ses som ett sätt att forma läsarens uppfattning om vem som är den ansvariga för ett problem eller händelse (Semetko & Valkenberg 2000, s. 96). En fråga som kan ställas är till exempel: *Föreslår texten att en grupp eller individ är ansvarig för händelsen/problemet?* (Semetko & Valkenberg 2000, s. 100).

Jag kommer även använda mig av begreppet *medielogik* som jag nämnde kort i avsnittet *Teori*. Det handlar om (Shehata 2019) hur media gestaltar något, till exempel ett samhällsproblem eller ett brott. Det kan handla om allt från textens vinkel, vem som får komma till tals och hur värdeladdade ord förekommer. Gestaltningarna kommer i grunden från journalistikens värderingar och bör alltså återge verkligheten mer objektivt. Så när jag talar om medielogik i mina analyser syftar jag på om texten målar upp en part som ensidigt offer och den andra som ensidig förövare och vad konflikten handlar om. I mina analyser kommer det även vara intressant att se ifall medielogiken är svagare i någon av texterna, vilket i så fall tyder på att texten är mer opartisk, där det inte endast finns ett offer och en förövare.

Medieretorik

Bengt Nerman (1973) var personen som myntade begreppet massmedieretorik, i samband med att han gav ut sin bok med samma titel (Lundgren 1997, s. 67). Medieretorik, tidigare massmedieretorik, har gemensamt med diskursanalys att båda metoderna används för att se hur en text är designad och varför den är designad på det sättet (Lundgren 1997, s. 73). Men medan diskursanalys kan användas för att söka övergripande mönster i ett stort material utgår forskaren i en medieretorisk analys från ett mindre antal enskilda texter som undersöks mer detaljerat.

Vid en diskursanalys kan konsekvenserna bli svårigheter att utläsa mångtydigheterna i texter och de sällan öppnar upp för mer än en tolkning (Lundgren 1997, s. 68). Medieretoriken har tagit inspiration från främst retorik men också från litteraturvetenskap, lingvistik och historia (källkritik). Det är en svensk företeelse, då det inte finns någon direkt motsvarighet i andra länder (Lundgren 1997, s. 65–66).

Likt gestaltning tillämpas metoden genom att röra sig mellan de olika nivåerna i texten för att komma åt berättarstrukturen och hur den använts, som till exempel ordval, stil och ton i texten. Men även dramatisering, val av scen och vem som har vilken roll, till exempel offer, hjälte eller skurk. En annan likhet är även att båda metoderna undersöker om det är en enkel berättelse eller om det skildrade faktiskt problematiseras så att läsaren bjuds in till egna åsikter (Lundgren 1997, s. 71). Det man dock inte får glömma är att en textanalys inte kan göras efter ett bestämt regelforumlär. Ingen reporter skriver exakt samma text som någon annan, vilket gör varje text unik. Därför är det viktigt att analysmodellen är tillräckligt flexibel att den kan anpassas efter varje enskild text (Lundgren, Ney & Thurén 1999, s. 53). En massmedieretorisk analysmodell kan innehålla bland annat dessa frågor:

- Först ”artbestäms” texten genom att se på dess kontext: var, när och hur är artikeln publicerad?
- Vad handlar artikeln om, vad vill den säga och vilka fakturval har gjorts i detta syfte?
- Hur materialet är disponerat och hur det är vinklat.
- Framförandet eller den språkliga gestaltningen.
- Är det en enkel berättelse eller problematiseras det skildrade så att läsaren inbjuds till egna ställningstaganden? Finns det en dold argumentering och färdiga slutsatser? (Lundgren & Ney & Thurén 1999, s. 54–57).

Narratologi

Narratologi eller berättelse teori är en gren inom en litteraturvetenskap där man undersöker hur berättelser är konstruerade och hur berättande går till samt att det är en litteraturvetenskaplig analysmetod. Ett av kriterierna vid framtagandet av mitt empiriska material var att texterna måste innehålla scener och därför kan även narratologi tillämpas. Narratologi undersöker berättelser. Med en berättelse menas representationen av en eller flera händelser som kommuniceras av en eller flera berättare (Prince 2003, s. 58). För att händelser ska kunna återges krävs antingen gestaltade scener eller en berättare som återger händelseförlopp. Med en scen menas att något berättas i en bestämd tid och plats, där en handling utspelas, med någon

form av intrig i sig (Aare 2021, s 46). I mitt undersökta material finns både och. Därför har jag nytta av narratologi. Så fort scener finns i en text kan man undersöka berättarperspektiv, genom vems ögon läsaren ser.

Jag kommer använda mig av följande begrepp: *narrativ inlevelse*, *narrativ medkänsla*, *mimetisk framställning*, *diegetiskt informerande framställning* och *diegetiskt berättande framställning*.

- 1) *Narrativ inlevelse* och *narrativ medkänsla* är berättartekniska konstruktioner. Vid *narrativ inlevelse* bjuds läsaren in till att leva sig in i textens karaktär och vid just reportagetexter någon annan än en upplevande reporter (den reporter som är på plats i textens scener). (Aare 2021 s. 276).
- 2) *Narrativ medkänsla* innebär att berättaren eller en upplevande reporter uttrycker medkänsla med någon av karaktärerna i texten, eller att texten förmedlar medkänsla och sympati (Aare 2021, s. 276).
- 3) *Mimetisk framställning* skildrar något som utspelar sig på en bestämd plats och vid en bestämd tidpunkt. Det är alltså en framställningsform som återger att något händer, antingen yttre händelseförlopp eller att någon tänker eller känner något (Aare 2021, s. 46). Vilket leder till att läsaren tycker sig dela de skildrade karaktärernas här och nu (Aare 2021, s. 52).
- 4) *Diegetiskt berättande framställning* är där berättaren dramatiserar utan att det blir en scen och den talar till läsarens känslor och fantasi (patos). Denna stil är vanlig inom gruppen sekundärt vittnande reportage, och ofta ett komplement till rekonstruerade scener, det vill säga reportage som inte bygger på reporterens egna upplevelser (Aare 2021, s. 74).
- 5) *Diegetiskt informerande framställning* är något opersonligt med en neutral stil som talar till läsaren förnuft (logos), saknar värdeord och är något som förekommer i nyhetsartiklar.

Alla scener är rekonstruerade i mitt empiriska material. Vilket betyder att scenerna bygger på information från sekundärkällor, antingen någon som reportern har intervjuat eller på polisförhör återgivna i förundersökningen. När någon kommer till tals i första person är det genom citat i pratminus-form. Pratminuset skickar en signal till läsaren om att det här är en partsinlaga. När däremot något återges i tredje person, antingen i form av en scen eller genom diegetiskt berättande framställning, uppfattar läsaren det som att detta inte är en partsinlaga utan hur det objektivt gick till (om det är en scen) eller vad journalisten och därmed tidningen påstår (om det är diegetiskt berättande framställning).

Tillvägagångssätt

Analysschema

På flera punkter överlappar mina tre valda metoder och flera frågor kan alltså besvaras med hjälp av mer än en metod. Till exempel kan man med både gestaltningsschema och medieretorik identifiera en texts vinkel samt hitta värdeladdade ord. Därför kan man ställa samma slags frågor utifrån båda metoderna. Med detta i åtanke har jag sedan gjort ett analyschema för att kunna besvara mina forskningsfrågor, utan att nödvändigtvis behöva upprepa vissa analysfrågor. Analyschemat är utformat med tre huvudfrågor som mynnar ut i underfrågor.

1. Vilken är textens övergripande vinkel/budskap som detta kommer till uttryck i rubrik och ingress?
2. Kan man spåra en medielogik i dramaturgin när det gäller konflikt (vad handlar i så fall konflikten om och vilka ställs mot varandra?), offer (vem är offret) och förövare (vem är förövaren)?

- Finns det dolda värderingar?

3. Vad är det i texten som bidrar till den förmedlade bilden av konflikt, offer och förövare?

- Hur stor del av texten berättas i mimetisk, diegetiskt informerande och diegetiskt berättande framställning (man kan anta att den mimetiska framställningen påverkar läsarens känslor starkast (patos) genom att denna framställningsform erbjuder läsaren att komma nära en person och se det som händer ur den personens ögon)?
- Vem får komma till tals i texten med egen röst och vem beskrivs eller omtalas av en annan person eller av berättaren?
- Vilka andra personer får uttala sig som bidrar till att förstärka bilden av någon som offer?
- Med vem förmedlas det interna perspektivet, det vill säga genom vems ögon ser vi scenerna?
- Förmedlas narrativ medkänsla med någon? Vem och på vilket sätt i så fall?

Urval

För att göra denna studie kommer jag att välja ut totalt elva artiklar för analys. De tre tidningarna jag har valt till min analys är *Blekinge Läns Tidning*, *Aftonbladet* och *Svenska Dagbladet*. Från början var det tänkt att endast jämföra *Blekinge Läns Tidning* och *Aftonbladet*. Men då jag även ville titta på om det finns någon skillnad mellan den lokala rapporteringen och den rikstäckande rapportering så beslöt jag mig för att lägga till en tidning för att kunna påvisa en möjlig skillnad.

Därför landade valet på *Blekinge Läns Tidning*, som en av de lokaltidningarna som rapporterade mycket om fallet, samt *Aftonbladet* och *Svenska Dagbladet*, som är två av de största rikstäckande kvälls- och morgontidningarna.

När jag skulle ta fram mitt empiriska material till analysen utformade jag tydliga kriterier för att kunna ta ut ett material som inte var slumpmässigt utan väl uttänkt och medvetet. Till en början hade jag tänkt använda mig uteslutande av Retriever för att söka efter mitt material. Dessvärre upptäckte jag att flera artiklar låg som dubletter eller att en artikel hade delats i två delar, vilket då kunde leda till ett missvisande sökresultat. Därför valde jag att söka efter mitt material direkt hos respektive tidning och dess arkiv. Jag använde mig av sökorden: ”*Skotten i Rödeby*”, ”*Rödebyfallet*”, för att endast få upp artiklar som handlar om just detta brottsfall.

För att begränsa sökningarna ytterligare fokuserade jag på viktiga tidpunkter i brottsfallet och uteslöt helt artiklar som inte hade scener i sig, just för att syftet med studien är att titta på gestaltningen. Jag upptäckte snabbt att det inte fanns ett högt antal artiklarna med scener i, vilket underlättade för min materialinsamling. Från början var tanken att välja ut fyra artiklarna från varje tidning. Men när jag sedan gjorde mitt urval fick dessvärre en artikel från *Aftonbladet* utgå då det inte fanns någon text med scener, då scener var ett av mina kriterier. Men jag anser att detta inte påverkar studiens resultat, då det i stället för tolv artiklar blir elva artiklar i mitt empiriska material.

Kriterier

- En artikel från varje tidning från följande tidpunkter:
 - **Period 1:** Inom en vecka efter händelsen (6 oktober 2007)
 - **Period 2:** Inom en vecka före rättegången (9 januari 2008)
 - **Period 3:** Inom en vecka efter domen från tingsrätten (7 maj 2008)
 - **Period 4:** Inom en vecka efter domen från hovrätten (20 november 2008)
- Det ska finnas rekonstruerade scener.
- Ledare/krönikor har valts bort
- Nyhetsartiklar utan scener har valts bort

Analys

I detta kapitel kommer jag presentera mina analyser av mitt empiriska material, där resultatet presenteras kontinuerligt. Citaten som har valts ut från artiklarna är för att styrka mina

påståenden i mina analyser. Värt att tillägga, att för återgivning av citat är det vanligt förekommande att använda endast citattecken, men för läsbarhetens skull har jag i detta kapitel valt att även sätta citat i kursiv stil.

Blekinge Läns Tidning

”Därför sköt min bror mot pojkarna”, 9 oktober 2007 (period 1)

Textens övergripande budskap är att familjen har varit utsatta för trakasserier och att familjefadern är offret. Rubriken avslöjar att det är familjefaderns bror som kommer till tals i texten och ingressen förklarar varför familjefadern hämtade sitt gevär: *”Trebarnspappan hämtade sitt jaktgevär för att försvara sina anhöriga”*. Vi kan inte tolka det som att texten försvarar familjefadern, däremot kan ordvalet *”försvarar”* ge läsaren intrycket att det är honom man ska sympatisera med. Det finns tydliga spår av medielogik, alltså att måla upp en part som ensidigt offer och den andra som ensidig förövare, i form av konfliktgestaltning, där familjen utmålas som offer och mopedgänget som förövare, reportern skriver *”... 50-åringen och hans familj har länge lidit av mopedgängets härjningar”*. Här har ordet *”härjningar”* en stark värdeladdning som förstärker den negativa laddningen. Ungdomarna har fått samlingsnamnet *”mopedgänget”* i texten och konflikten syns i familjemoderns replik om trakasserierna: *”Vi har drabbats av stölder, uppklippta djurstängsel, klotter, nattliga hotsamtal och sabotage”*. Då mopedgänget endast omnämns negativt i denna text kan det tolkas som en dold värdering i form av att mopedgänget är onda och endast ett ofog.

Texten domineras av mimetisk framställning, en återgivning av något händer, och främst i längre stycken, detta i kombination med diegetiskt berättande i enstaka meningar. I de rekonstruerade scenerna är det blandat av både jag-form och i tredje person, där *”jag”* främst är familjemodern, i direktcitat: *”Gänget sparkade på vår bil och slet upp förardörren. De försökte även blockera vägen”* och *”Det kändes som en evighet innan jag nådde fram till polisen”*. Vid ett tillfälle är *”jag”* familjefadern, i direktcitat: *”Jag tappade besinningen och sköt”*. För varje citat där familjemodern- och fadern får berätta med egna ord skapas automatiskt narrativ inlevelse med personerna, där läsaren bjuds in till att leva sig in i det som händer. I följd av dessa direktcitat kommer sedan rekonstruerade scener i tredje person: *”Senare på kvällen blev familjen upprörd och hotad på telefon. Och när klockan var halv ett på natten stod ett ungdomsgäng på mellan fem och sex personer plötsligt i familjens trädgård”*. Det är i just dessa scener, rekonstruerade av reportern, som skapar starkast bild av familjen som offer, som till exempel: *”...På gårdsplanen får han hjälp av sonen i huset, han som själv varit hårdast*

drabbad av gängets trakasserier". Där uttrycket "hårdast drabbad" direkt skapar narrativ medkänsla med sonen och vi läsare lättare kan känna med personen.

Direktcitaten domineras dock av brodern, vilket automatiskt skapar narrativ inlevelse med honom. Detta förstärker bilden av familjen som offer, som i repliken: "*Pojken har fått stå ut med mycket, men ingen i familjen har varit förskonad*" och "*Min bror är den vänligaste människa man kan tänka sig...*", och i dessa fall uppstår även narrativ medkänsla implicit. Förutom familjen är det även en boende i området som kommer till tals genom repliken: "*Det är en hygglig och hjälpsam människa*". Detta bidrar till en förstärkt bild av familjefadern som konflikten offer. Men det är vid det diegetiska berättandet som textens värderingar blir som starkast, då det är reportern, inte en intervjupersons värderingar som blir synliga, såsom: "*Familjens berättelse är en historia om år av skadegörelse, kränkningar och förföljelse*" och "*Samtidigt har familjen känt en allt större uppgivenhet och frustration mot hur polis och sociala myndigheter har agerat*". Texten avslutas med ett kort stycke av diegetiskt informerande framställning, alltså avsnitt som är mer opersonliga och med en neutral ton, med att nämna en namninsamling till förmån för familjefadern "*De tar avstånd från mobbning, kräver strafflindring för den häktade 50-åringen...*". Här skapas narrativ medkänsla implicit, då insamlingen är till förmån för just familjefadern.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att textens offer är familjen men främst familjefadern, förövaren är mopedgänget och konflikten som tar fokus i texten är trakasserier som ungdomsgänget utsätter familjen för. Textens värderingar blir som starkast i de rekonstruerade scenerna i tredje person och i det diegetiska berättandet samt att det förkommer mycket narrativ inlevelse och narrativ medkänsla som förstärker familjen men framför allt familjefadern som textens offer.

"Jag sköt tills det inte fanns mer att skjuta på", 5 januari 2008 (period 2)

Texten är vinklad utifrån familjefaderns version om vad som hände under brottsnatten på gården: "*Nu berättar 50-åringen för första gången om vad som hände på gården utanför Rödeby*". Vi kan se spår av medielogik i dramaturgin och utläsa att konflikten är det som ägde rum mellan familjefadern och ungdomarna och som resulterade i brottet då en pojke dödades och en skadades, i repliken: "*När han såg att ungdomsgänget stod på gården gick han till sitt vapenskåp*". Textens offer och förövare kan vi utläsa i: "*Den 50-årige sjukpensionären säger till polisen att hela hans familj har levt med stark ångest på grund av ungdomsgängets trakasserier*". Ordvalet "*sjukpensionär*" kan vi läsare tolka som att vi ska sympatisera extra

med familjefadern, vilket förstärker bilden av att han skulle vara svag och äldre. Detta kan även ses som en dold värdering.

Mimetisk framställning dominerar texten och nästan uteslutande i längre stycken, såsom: *"Men pappan vaknade, då var han fortfarande påverkad av både whisky och sömntabletter. Han hörde att sonen pratade med någon och att 19-åringen var rädd..."* och *"Mannens första tanke var att hämta sin älgstudsare. Men han lyckades inte ladda vapnet. I stället tog han hagelgeväret och gick ut på trappan."*. Att scenerna är skrivna i tredje person förstärker bilden av att familjefadern är den drabbade och den narrativa inlevelsen hamnar hos honom. Direktcitaten är nästan uteslutande av familjefadern och därmed förmedlas automatiskt narrativ inlevelse med honom, såsom: *"Jag har aldrig i mitt liv haft sådan panik och det var bara att jag skulle ut och rensa gräsmattan på de här pojkarna."* och *"Det här känns fruktansvärt alltså. Jag kan inte fatta att jag har skjutit två människor"*. Här kan vi läsa att han faktiskt erkänner att han har skjutit någon, men ändå uppstår narrativ medkänsla implicit då vi läsare får veta att han mår väldigt dåligt över det. Diegetiskt berättande förekommer också, även här i längre stycken om än i mindre omfattning. Reportern beskriver: *"Den 19-årige, lätt förståndshandikappade sonen, har varit värst utsatt och till slut vågade han inte gå till skolan av rädsla för sina plågoandar"*. Här uppstår direkt narrativ medkänsla med den drabbade sonen. Genom bland annat det värdeladdade ordet "plågoandar" kan vi tolka det som att det förstärker bilden av att sonen är utsatt och svag. Vi får se diegetiskt informerande i slutet av texten i några enstaka meningar, såsom: *"Mannen har suttit häktad sedan skottdramat. Igår åtalades han misstänkt för mord på 15-årige Simon Söderberg."* och *"Rättegången mot 50-åringen inleds på onsdag."*. Men det är inte endast familjefadern som får komma till tals, utan även hans advokat som svarar på frågan om hur familjefadern mår i häktet, i repliken: *"Väldigt, väldigt dåligt."*. Detta förstärker bilden av att familjefadern är offret och narrativ medkänsla uppstår implicit.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att det är familjefadern och hans familj som är offren, mopedgänget är förövarna, och konflikten blir det som ägde rum mellan familjefadern och ungdomarna. I texten är det diegetiskt berättande som förmedlar den starkaste offerbilden, då det är reportern som berättar här men även scenerna i tredje person bidrar. Och texten har väldigt många spår av både narrativ inlevelse och narrativ medkänsla som bidrar till en förstärkt bild av familjefadern som textens offer.

”Den som mördat min son får inget straff”, 8 maj 2008 (period 3)

Rättegången i tingsrätten hade avslutats när denna artikel publicerades. Den 7 maj 2008 meddelade Blekinge tingsrätt att familjefadern frikändes helt och han behövde därmed inte heller betala något skadestånd.

Både rubriken och ingressen visar att texten är vinklad utifrån den dödade pojken pappas version av tingsrättens dom och textens budskap blir att en pojke har mördats och att förövaren inte fick ett rättvist straff: *”Martin Karlssons son sköts till döds med en hagelbössa på en meters håll”*. Det finns tydliga spår av medielogik i form av konfliktgestaltning, där den mördade pojken utmålas som offer och familjefadern är förövaren, i direktcitater av pojken pappa: *”Simon är död och kommer aldrig tillbaka”* och *”Den som mördade min son får inget straff”*, vilket även påvisar textens konflikt, att familjefadern frikänns för mordet på pojken. I direktcitaten av pappan: *”Det ger en signal om att alla kan ta lagen i egna händer. Det går att skjuta ihjäl ett barn och sedan hänvisa till detta domslut...”*, kan vi utläsa en dold värdering om att rättsväsendet felar och rättegången inte gick rätt till.

Texten domineras av diegetiskt berättande i längre stycken. Reportern skriver: *”Sista gången han såg sin son i livet var på Simon Söderbergs 15-årsdag...”* och *”Simon Söderbergs tonårsrum hos pappa i Halland står tomt. Syskonen saknar honom”*. Detta förmedlar direkt narrativ medkänsla för den mördade pojken och hans familj och offerbilden blir som starkast här då det är reportern själv som skriver det, i stället för att citera någon. Mimetisk framställning förekommer i enstaka meningar, där den narrativa inlevelsen hamnar hos pappan, reportern skriver: *”Han suckar. Orden sviker. Den som sköt ihjäl hans son Simon Söderberg har just friats”* och *”Två skott släckte Simon Söderbergs liv på en enslig gård norr om Rödeby.”*. Då scenerna är skrivna i tredje person av reportern blir offerbilden starkare. Samtliga direktcitater är från pappan i texten, vilket automatiskt skapar narrativ inlevelse med honom, men även den narrativa medkänslan blir väldigt stark. Pappan beskriver: *”Jag kan knappt tro att det är sant. Den som mördat min son får inget straff”, ”Simons liv var tydligen ingenting värt”* och *”Om han satt inlåst hade det känts bättre. Då hade vi fått upprättelse”*. Här framgår det även tydligt att det är genom pappan vi får ta del av berättelsen och eftersom det inte är någon annan som kommer till tals i texten. Texten avslutas med det enda avsnittet diegetiskt informerande framställning: *”Även familjens advokat Per Swahn meddelade i går att den friande domen ska överklagas”*.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens budskap är att familjefadern är textens förövare och att han inte fick ett rättvist straff. Den mördade pojken blir alltså offret, och det är endast pojken pappa som får komma till tals. Konflikten i texten blir alltså att familjefadern frikänns

för mordet på pojken, vilket pojkens pappa anser är en felaktig dom. I texten är det framför allt det diegetiska berättandet som bidrar till en förstärkt bild av pojken som textens offer. Texten har väldigt mycket narrativ inlevelse och narrativ medkänsla då det är pojkens pappa som upplever och känner stor sorg och besvikelse.

”Pappan till ihjälskjutne Simon är djupt besviken”, 21 november 2008 (period 4)

Domen från tingsrätten överklagades och rättegången i hovrätten är avslutad när denna artikel publicerades. Den 20 november 2008 fälldes familjefadern för grov misshandel och dråp men slapp fängelsestraff. Han dömdes däremot till att betala 181 800 kr i skadestånd till den mördade pojkens familj och till den skottskadade pojken.

Rubriken och ingressen visar att texten är vinklad utifrån pojkens pappas syn på hovrättens dom och budskapet blir att den dödade pojken är offret och att familjefadern har fått en felaktig dom, i repliken: *”Martin Karlsson, far till ihjälskjutne Simon Söderberg, var djupt besviken i går”*. Det finns tydliga spår av medielogik i form av konfliktgestaltning, där den dödade pojken utmålas som offer, reportern citerar från rättegången: *”pojken som [...] var på fel plats, vid fel tidpunkt”*. Familjefadern utmålas som förövare, som vi utläser i: *”Två rättegångar efter dödsskotten döms 51-åringen [...]”*. Konflikten i texten kan vi tolka som att familjefadern inte döms för ett stängare straff, vilket pojkens pappa hade önskat, genom att reportern skriver: *”[...] och för dråp för de båda skott som till slut dödade Simon Söderberg. Men utan straff”*. Direktcit av pojkens pappa: *”Jag hade inte väntat mig detta. Det går inte att acceptera”*, förutom en del av konflikten kan vi även tolka som en dold värdering om att rättsväsendet har felat och gett en felaktig dom.

Diegetiskt berättande i längre stycken dominerar texten. Dessa förstärker textens värderingar om att pojken är textens offer, då de kommer direkt från reportern, såsom: *”Hans advokat har menat att han aldrig var inblandad i de trakasserier som tidigare drabbat familjen”* och *”Till skillnad från de andra pojkarna hade Simon och en 17-årig pojke i sällskapet inte druckit alkohol”*. Detta leder till narrativ medkänsla för pojken, då vi får läsa att han egentligen inte var en del av ungdomsgänget och vid brottstillfället avstått från alkohol. Det förekommer inte mycket mimetisk framställning, men i de få scenerna är det pojkens pappa som får ta del av domen, när reportern rekonstruerar: *”Domen meddelades klockan elva. Strax efter lyssnade Martin Karlsson på radion och fick höra det korta beskedet om en fällande dom”*. Den narrativa inlevelsen hamnar hos pappan, men då scenen är så pass kort hinner vi läsare inte uppfatta hans känslor i detta stycke. Det förekommer endast två direktcit i texten och båda är fram pappan, *”Påföljden är ett hån mot mig som pappa”*. Här uppstår narrativ inlevelse med pappan och

även narrativ medkänsla. Diegetiskt informeraande framställning förekommer vid ett tillfälle, när domen presenteras av reportern: ”...döms 51-åringen för grov misshandel för skotten som skadade...”. Här tar inte reportern ställning men det förstärker bilden av textens konflikt.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att familjefadern, enligt pojkens pappa, har blivit feldömd av hovrätten. Det framgår tydligt att textens offer är den mördade pojken och förövaren är familjefadern. Konflikten i texten kan då tolkas som att familjefadern inte har dömts till ett tillräckligt strängt straff, enligt pojkens pappa. Det som bidrar till en förstärkt bild av offer, förövare och konflikt blir det diegetiskt berättandet, där även narrativ medkänsla hamnar hos den mördare pojken.

Aftonbladet

”Ni har startat krig”, 8 oktober 2007 (period 1)

Ingressen avslöjar en tydlig vinkel, att familjen nu är ännu mer trakasserad: ”*Den trakasserade familjen i Rödeby har utsatts för ett nytt allvarligt hot*”. Rubriken kan vi läsare tolka som att den syftar på att det är någon annan än familjen som är de ansvariga. Det finns tydliga spår av medielogik i form av konfliktgestaltning, där familjen utmålas som offer och ungdomsgänget är förövarna och konflikten leder till att familjen utsätts för trakasserier av ungdomarna. Vilket vi kan läsa i direktcitat av familjefaderns advokat: ”*Familjen upplever det som ett direkt och rejält hot. Det kommer från en kille i samma gäng och krets som de skjutna pojkarna tillhört...*”.

Texten domineras främst av diegetiskt informeraande framställning, i främst enstaka meningar. Mimetisk framställning förekommer vid endast ett tillfälle, där reportern skriver: ”*När de mitt i natten dök upp på gården beväpnade med påkar brast det för den 50-årige mannen. Han sköt minst två skott med ett hagelgevär*”. Här skapas narrativ inlevelse med familjefadern då det är hans upplevelse som rekonstrueras. Ordvalet ”*brast*” kan tolkas som att även narrativ medkänsla skapas implicit, då vi läsare kan tolka det som att det blev för mycket för familjefadern. Diegetiskt berättande förekommer när reportern skriver: ”*Den trakasserade familjen i Rödeby har utsatts för ett nytt allvarligt hot*” och ”*[...] familjen ska enligt hotet slaktas och mördarens tänder ska slitas ut en i sänder*”. I dessa stycken skapas narrativ medkänsla och bilden av familjen som offer blir som starkast i dessa avsnitt då det är reportern själv som skriver detta. De starka ordvalen ”*slaktas*” och ”*mördarens tänder ska slitas ut*” förstärker även bilden av familjen som textens offer. Direktcitaten kommer från familjefaderns bror, hans advokat samt personer från polisen. Brodern berättar i direktcitat: ”*Det är inte bara*

sonen som varit utsatt utan alla fyra i familjen. Det handlar om ren terror”. Det värdeladdade ordet “terror” gör så att det skapas narrativ medkänsla med familjen. Familjefaderns advokat i direktcitatt gällande familjefaderns mående: “Han är väldigt dystert och känner ånger inför det som inträffat”. Även här förmedlas narrativ medkänsla med familjefadern. Det förekommer även flera avsnitt med diegetiskt informerande framställning, såsom “Polisen ska nu utreda sitt agerande i samband med dödshotet timmarna före skottlossningen”, “Familjen har polisanmält hotet och har flyttat till en skyddad adress” samt “Under gårdagen förhördes både 50-åringen och flera av de ungdomarna...”. I avsnitten med diegetiskt informerande framställning förmedlas en mer neutral och opersonlig syn på det som hänt. I anslutning till dessa kommer även direktcitatt från myndighetspersoner: “Vi ser allvarligt på hoten och vidtagit åtgärder” och “Vi börjar få en ganska tydlig bild av vad som hänt”. Samtliga direktcitatt förstärker bilden av familjen som textens offer.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att familjen har trakasserats av ungdomsgänget en längre tid och texten förmedlar en tydlig bild av att familjen är offren, ungdomarna är förövare och konflikten leder till trakasserier som familjen utsätts för. Texten domineras av direktcitatt av olika personer, som skapar medkänsla för familjefadern, vilket i sin tur förstärker bilden av familjefadern och hans familj som offer.

”Han skrek och bad för sitt liv”, 4 januari 2008 (period 2)

Både rubriken och ingressen avslöjar att textens budskap målar upp familjefadern som förövare mot två pojkar, varav den ena dödas och den andra skadas och texten är vinklad utifrån ungdomarnas version av vad som hände: “Flera av dem såg på när deras vän sköts till döds”. Det finns tydliga spår av medielogik i form av konfliktgestaltning, där pojkarna i ungdomsgänget utmålas som offer i repliken: “Pojke B träffas av ett skott i armen... Han avlider på platsen. Pojke A träffas av skott i benet...”. Familjefadern utmålas som förövaren i: “...en man beväpnad med ett vapen kommer ut”. Konflikten beskrivs som att den kulminerar i de två skjutningarna: “Flera av dem såg på när deras vän sköts till döds

Texten domineras av mimetisk framställning, i främst längre stycken men även enstaka meningar. Samtliga scener är rekonstruerade av reportern i tredje person, vilket förmedlar en starkare bild av pojkarna som offer än om reportern hade valt att citera någon. Såsom: “När fritidsgården stänger klockan 22.30 fortsätter kompisarna att umgås utanför byggnaden. Två män i 25-årsåldern kommer fram till de festande tonåringarna” och “Väl där beväpnar sig de sex pojkarna med grenar och vedträn. De ringer flera gånger in till huset”. Här skapas direkt narrativ inlevelse med pojkarna, men narrativ medkänsla uteblir eftersom formuleringarna inte

leder till att läsaren tycker synd om pojkarna. I scenen: *“Pojke A träffas av flera skott och faller till marken. Pojke B försöker fly från platsen, men flera skott avlossas mot honom...”*, förmedlas förutom narrativ inlevelse, dock även narrativ medkänsla implicit med pojkarna eftersom de har framställs som offer. Scenerna i tredje person varvas med scener i “jag”-form från polisförhör med pojkarna. En pojke beskriver: *“Vi stod där och såg liksom när B blev träffad och när han verkligen skrek och inte ville att han skulle skjuta en gång till och verkligen bad och skrek och skrek”* och *“Han ville inte snacka. Han bara laddade den (vapnet) och sköt”*. Även här är det pojkarna som upplever händelsen, vilket skapar en stark narrativ inlevelse. Men här används ett personligare språk vilket den här gången gör inlevelsen starkare än i den rekonstruerade scenen. Ordvalet att pojken ”bad och skrek” skapar narrativ medkänsla implicit. Diegetiskt berättande förekommer i några enstaka meningar, såsom: *“Fredagen den 6 oktober var som vilken dag som helst. I skolan började kompisgänget planera för att “festa lite” under kvällen”*, *“Männen hävdar att pojkarna försökt preja en bil med sina mopeder tidigare under dagen”* samt *“Pojkarna planerade för fest, men kvällen slutade i tragedi”*. Även här skapar narrativ inlevelse med pojkarna och ordvalet *“tragedi”* kan tolkas som att narrativ medkänsla skapas implicit. Ordvalet ”hävdar” kan tolkas som en dold värdering, som antyder att påståendet kanske inte stämmer. I slutet av texten kommer några få avsnitt av diegetiskt informerande framställning, såsom: *“Polisen kommer till platsen och griper pappan i familjen. I dag åtalades han för mord och mordförsök”*. Detta avsnitt är opersonligt men vi läsare skulle kunna tolka det som en förstärkt bild av familjefadern som textens förövare.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att familjefadern är förövaren och pojkarna, men främst den dödade pojken, är offer och texten är vinklad utifrån pojkarnas version av vad som hände. Konflikten blir att familjefadern har skjutit två pojkar. Mimetisk framställning dominerar texten och i dessa fall hamnar den narrativa inlevelsen hos pojkarna, vilket förstärker bilden av pojkarna som textens offer. Narrativ medkänsla förekommer också och skapas med pojkarna. Citaten visar även att ingen nämns vid namn i denna text, vilket bidrar till en något distanserad vinkel på texten.

”50-åringen: Jag känner stor sorg”, 8 maj 2008 (period 3)

Rättegången i tingsrätten hade avslutats när denna artikel publicerades. Den 7 maj 2008 meddelade Blekinge tingsrätt att familjefadern frikändes helt och han behövde därmed inte heller betala något skadestånd.

Rubriken och ingressen visar att texten är vinklad utifrån familjefaderns version av domen han har fått av tingsrätten och budskapet blir att familjefadern har delade känslor kring det som

hänt. Vi kan tolka det som att familjefadern mår dåligt över vad som hände, i direktcitat: *”Jag är naturligtvis nöjd med domen, men samtidigt känner jag stor sorg över vad jag orsakat”*. I denna text är den primära konflikten tingsrättens dom, huruvida den var korrekt. Men medielogiken blir svagare då familjefadern utmålas som både offer och förövare, i direktcitat av familjefaderns advokat: *”Han mår inte bra, han grubblar mycket över det som hänt och har svår ångest”*.

I texten är det inte en specifik framställning som dominerar. Det förekommer diegetiskt berättande i enstaka meningar. Reportern skriver om familjefadern: *”Han uttrycker också stor tacksamhet för allt stöd han fått av både kända och okända”* och *”I övrigt var han ganska fåordig och han känner oro för att det ska bli en ny rättegång i hovrätten”*. Här skapas det narrativ inlevelse med familjefadern och vi läsare skulle även kunna tolka det som att narrativ medkänsla skapas implicit, då vi får veta att han mår dåligt. Genom citaten kan vi tolka det som att familjefadern är både textens offer och förövare. Å ena sidan får vi veta att han har blivit dömd, vilket kan tolkas som att han är förövaren. Men å andra sidan får vi veta att han frivilligt blivit inlagd på psykiavdelning och att han känner oro vilket kan tolkas som att han är offret. Men det blir tydligt att texten förmedlar en bild av att familjefadern mår dåligt. Det finns få avsnitt av mimetisk framställning, men vi får uppleva scenen genom familjefadern när reportern skriver: *”Mannen får regelbundna besök av sin familj och har gjort en kort visit på gården i Rödeby där dramat utspelade sig natten till den 6 oktober förra året”*. Även här förmedlas narrativ inlevelse med familjefadern. Förutom familjefadern är det även hans bror och advokat som får komma till tals i texten, vilket automatiskt skapar narrativ inlevelse och medkänsla med familjefadern. Direktcitat av brodern: *”Han mår inte bra, han grubblar mycket över det som hänt och han har svår ångest”*, *”Men han vill nog flytta hem igen senare när han bearbetat det som hänt. Frågan är om han kommer känna sig trygg där”* samt direktcitat av advokaten: *”Han kände sig mycket lättad över utgången...men samtidigt tänker han ständigt på de drabbade familjerna”*. Detta förstärker bilden av att familjefadern skulle vara textens offer. Diegetiskt informerande framställning förekommer i enstaka meningar, reportern skriver: *”När rättegången mot den 50-åriga mannen avslutades för ett par veckor sedan lade han frivilligt in sig för vård på psykiavdelningen”* och *”50-åringens advokat Vidar Wahlested ringde 50-åringen och meddelade domen bara minuterna efter att den fallit”*.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att familjefadern är nöjd med domen han fått men samtidigt mår dåligt över det som hänt. Medielogiken blir svagare i denna text då familjefadern utmålas som både offer och förövare. Det är ingen av framställningsformerna som direkt dominerar, men narrativ inlevelse och narrativ medkänsla

skapas med familjefadern. Flera av direktcitaten av brodern och advokaten skapar narrativ medkänsla med familjefadern.

Svenska Dagbladet

"Trakasserier bakom Rödebymordet", 9 oktober 2007 (period 1)

Rubriken och ingressen förmedlar budskapet att familjen har varit utsatt för trakasserier: *"Den 16-åring som ligger på Karlskrona lasarett med skottskadar har tidigare pekats ut som en av de ledande bakom en rad trakasserier som familjen har utsatts för"*. Vi läsare får även veta vem som har varit drivande i trakasserierna. Två konsekvenser av konflikten mellan familjen och ungdomarna lyfts fram, dels trakasserierna som familjen utsatts för av ungdomarna, dels själva skottdramat. Men medielogiken blir svagare i denna text då det inte utmålas endast ett offer och förövare, där båda familjefadern och den dödade pojken och den skottskadade pojken kan tolkas som textens offer. Här kan familjen tolkas som offer, när reportern skriver: *"Upprepade trakasserier av en familj i Rödeby hade gått för långt"*. Här utmålas i stället en av pojkarna som offret: *"På den döda 15-åringens skåp har vännerna skrivit minnesord"*. Dessa två citat leder även till narrativ medkänsla med båda familjen och den dödade pojken.

Texten domineras av diegetiskt berättande framställning i längre stycken. Reportern skriver: *"16-åringen skulle få hjälp av socialtjänsten med samtal och stöd från ungdomspsykiatri. Men hjälpen kom inte fram i tid"*. Här hamnar den narrativa inlevelsen i samt medkänslan med pojken genom att vi får veta att pojken skulle få hjälp att reda ut sitt liv men att han blev skjuten innan det hann ske. Reportern skriver även om pojkens klasskamraters syn på det hela: *"De tycker det är jobbigt att det finns så många rykten i omlopp. De har hört olika historier om vad som hände där kvällen..."*. Här förstärks bilden av en svagare medielogik, att det inte finns bara ett offer och en förövare. Reportern skriver även om familjen: *"Familjen får fortsätta att ta emot hot...Igår kväll kom det in uppgifter till polisen om att det fanns personer som planerade att sätta eld på gården"*. Här skapas narrativ inlevelse med familjen. Då vi får veta att de fortsätts utsättas för trakasserier och någon har hotat med att bränna ner deras gård skapas dessutom narrativ medkänsla implicit. Familjefaderns advokat kommer också till tals i texten och berättar om familjefaderns mående, i direktcitat: *"Han är fullt medveten om vad som har hänt och mår inte bra"*. Här skapas även narrativ medkänsla med familjefadern implicit. Förutom advokaten får presstalesmannen vid Blekingepolisens få komma till tals i direktcitat: *"Händelsen är ett ansikte för Sveriges olika förorter där mopedåkande ungdomar väcker irritation. I de allra flesta fall går det bra och de växer ifrån det. I det här fallet har det*

eskalerat...” och det kan tolkas som en dold värdering att just detta ungdomsgång är textens förövare. Mimetisk framställning förekommer endast på ett ställe, reportern skriver: *”På Rödebyskolan där den dödade 15-åringen gick är stämningen dämpad... På den döda 15-åringens skåp har vännerna skrivit minnesord. I ett stort rött hjärta på väggen står hans namn med svarta bokstäver”*. Detta är även första gången en scen inte är rekonstruerad utan bygger på reporterns egna iakttagelser, vilket förmedlar bilden av pojken som textens offer. Den narrativa medkänslan som uppstår blir extra stark då det är reportern själv som har gjort iakttagelsen. Diegetiskt informerande framställning förekommer också endast vid ett tillfälle, reportern skriver: *”Mannen som sköt häktades igår på sannolika själv misstänkt för mord och mordförsök...”*, vilket bidrar till en mer neutral och opersonlig ton på texten.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att Rödeby-fallet saknar ett entydigt offer och entydig förövare. Vi kan alltså se två konflikter i texten men att båda parterna kan tolkas som både offer och förövare. Narrativ medkänsla skapas med både pojken och familjefadern. Men då båda paternas syn på händelsen lyfts blir bilden av att båda två parterna kan tolkas som textens offer förstärkt. Dessutom blir den mer opartisk än i de artiklar jag hittills har analyserat, eftersom samtliga lyfter fram antingen familjefadern eller den dödade pojken som textens offer.

”Spänd väntan på mordåtal”, 3 januari 2008 (period 2)

Textens övergripande budskap är att det inte finns några enkla förklaringar till att familjefadern sköt ihjäl pojken. Reportaget belyser det som hänt, dödsskjutningen, från en rad olika perspektiv, både på individnivå och i viss mån samhällsnivå: *”En 50-årig man fick nog och sköt ned två tonårspojkar som tagit sig in på hans tomt i Rödeby. En 15-åring dog och en 16-åring skottskadades”*. Konflikten resultat beskrivs alltså som skottdramat, men medielogiken blir svagare i denna text då båda parterna kan tolkas som textens offer. Texten lyfter snarare orsakerna bakom händelsen till ett större perspektiv, vi kan läsa: *”Frågan om föräldrars ansvar väcktes, polisen och kommunen anklagades för att vara för slappa. Hämndkänslor övergick i personangrepp på Internet...Sedan dess har en hel del positivt hänt...”*.

Diegetiskt berättande och diegetiskt informerande framställning i längre stycken dominerar texten. Diegetiskt berättande syns i avsnittet av reportern: *”Nyårsafton var lugn, kanske den lugnaste någonsin, och de allra flesta har gått tillbaka till vardagen. Den skottskadade 16-åringen har hunnit fylla 17 och är på benen igen”*. Här skapas narrativ inlevelse med den skottskadade pojken, och vi skulle kunna tolka att han blev skottskadad som att han är ett offer. Reportern fortsätter: *”Men lugnet som vilar över byn står i stark kontrast till stämningen på*

Internet. På videosajten Youtube kommenteras ännu ivrigt de filmer som ligger ut. Här finns många grova påhopp på 17-åringen". Även här skapas narrativ medkänsla implicit med pojken och också här kan vi tolka pojken som offer. Ingen av de inblandade kommer själv till tals i denna text, men en socialsekreterare, polis och samordnande rektorn får komma till tals. Socialsekreteraren i direktcitat: *"Jag tror det betyder jättemycket för Rödeby att ha ett lokalt socialkontor. Nu kan oroliga föräldrar komma hit och knacka på dörren"*. Detta förstärker bilden av att texten lyfter händelsen till ett större perspektiv, och man kan tolka det som en dold värdering att det fortfarande finns problematik med ungdomsgång. Polisen i direktcitat gällande om hur pojken mår: *"Han är vid förvånansvärt god vigör jämfört med hur det såg ut från början. Han har till och med besökt fritidsgården och verkar lugn och samlad"*. Här skapas narrativ medkänsla implicit, då vi läsare kan tolka det som att han har varit med om något hemskt utifrån hur polisen beskriver hur han uppfattar pojken. Diegetiskt informerande framställning syns i bland annat: *"Den skottskadade 17-åringen har lämnat sjukhuset och ska vittna i rättegången"* och *"Polisen och socialtjänsten har bestämt sig för att bli mer synliga och närvarande i byn. Ett lokalt socialkontor mitt inne i Rödeby öppnade i slutet av november [...]"*. Detta bidrar till en mer neutral och opersonlig ton på texten. I avsnittet med diegetiskt informerande framställning: *"[...] på internet finns en namninsamling där över 6 700 personer från hela landet har skrivit under för att stötta den häktade 50-åringen och hans familj..."*. Stycket har en neutral ton men vi kan tolka det som att familjefadern är offret och narrativ medkänsla förmedlas implicit med familjefadern. Vi kan även läsa: *"Den häktade 50-åringens familj har flyttat tillbaka till gården där flera skyltar upplyser om att området är kameraövervakat"*. Här skapas till viss del narrativ medkänsla implicit då vi läsare kan tolka det som att familjen fortfarande är utsatta för trakasserier och därmed behöver ha kameraövervakning.

Mimetisk framställning förekommer vid något färre tillfällen men även här i längre stycken: *"När gänget vid tvåtiden på natten den 6 oktober dök upp utanför familjens hus tappade pappan besinningen och sköt med sitt hagelgevär. Två av pojkarna träffades av skotten, en av dem dog"*. Narrativ inlevelse skapas med familjen, men genom formuleringen "tappade pappan besinningen", som inte är positivt laddat, skulle man kunna tolka det som att det är pojkarna som är offren, då de blir skjuta och att familjefadern är förövaren.

Textens övergripande budskap är sammafattningsvis att den konflikt som kulminerade med dödskjutningen inte har ett utan flera offer och att även strukturella orsaker, på samhällsnivå lyfts fram till skillnad från i samtliga andra analyserade texter. I de diegetiskt berättande och diegetiskt informerande avsnitten pekats inte endast en person ut som offer, vilket gör texten

opartisk. Det skapas narrativ inlevelse och narrativ medkänsla med båda parterna, vilket förstärker bilden av att det finns fler än ett offer.

”Lättnad och ilska när 50-åringen friades”, 8 maj 2008 (period 3)

Rättegången i tingsrätten hade avslutats när denna artikel publicerades. Den 7 maj 2008 meddelade Blekinge tingsrätt att familjefadern frikändes helt och han behövde därmed inte heller betala något skadestånd.

Rubriken och ingressen visar att textens är vinklad utifrån familjefaderns bror samt den skottskadades mammas version av tingsrättens dom och budskapet är att det finns delade åsikter gällande domen: *”Mamman till den skottskadade pojken är upprörd, 50-åringens bror är lättad. Men domen överklagas”*. Konflikten blir mellan de som anser att domen var felaktig och de som anser att den var korrekt. Men medielogiken blir svagare då det inte går att peka ut ett enskilt offer eller förövare. Reportern skriver om familjefadern: *”Stödet för 50-åringen märks annars i Rödeby efter det att domen meddelats”*, som kan tolkas som att familjefadern är offret. Reportern skriver även: *”Mannen som sköt ett hål i ryggen på hennes då 16-årige son är frikänd”*, detta kan vi läsare tolka som att det är pojken som är offret. De laddade ordvalen *”sköt hål i ryggen”* bidrar till att bilden av pojken som offer stärks och det kan även tolkas som en dold värdering om att det är just pojken som är offret och familjefadern är förövaren.

Det är diegetiskt berättande som dominerar texten i främst längre stycken. I dessa avsnitt har reportern valt att lyfta båda sidorna av händelsen. Vilket bidrar till att texten är något mer opartisk. Reportern skriver om familjefadern: *”Rödebypappan har under hela rättegången upplevt att han har fått ett starkt stöd från allmänheten”* samt om hans bror: *”Brodern hade i går ännu inte hunnit prata med 50-åringens familj. Han utgår från att de också är nöjda, även om de fortfarande mår dåligt... Den känslan kommer det nog att ta lång tid att bearbeta”*. Här skapas narrativ inlevelse med familjefadern och hans familj. Det uppstår även narrativ medkänsla implicit då vi läsare får reda på att familjen mår dåligt. Eftersom det är reportern själv som återberättar vad brodern säger i stället för att citera honom, bidrar det till en förstärkt bild av familjen som offer. I avsnitten med diegetiskt berättande byter sedan reportern fokus och skriver om den mördade pojkens mamma: *”I dag (efter domen kom) vill hon helst bara gå ut på gatan och skrika högt”* och *”Redan när 50-åringen släpptes ur häktet började hon ana att han kanske skulle frikännas. Ändå ville hon inte tro det... Efter beskedet känner hon ilska och vanmakt”*. Här skapas narrativ inlevelse med pojkens mamma samt narrativ medkänsla då vi får uppleva vad hon känner. Bilden av pojken som offer förstärks, när reportern även här berättar något själv i stället för att citera mamman. Förutom familjefaderns bror är det en boende

i området som får komma till tals i direktcitat: *"Det (domen) är nog positivt för de flesta, det känns som att många har tagit familjens parti"*. Detta bidrar till en förstärkt bild av att familjefadern är offret. Även pojkens mamma får komma till tals i direktcitat: *"Jag trodde att samhället skulle straffa en människa som skjuter ihjäl någon. Det känns som ett hån mot oss"*. Här skapas både narrativ inlevelse och narrativ medkänsla. Även om det inte blir lika starkt som om reportern själv skulle återberätta det så bidrar det till en förstärkt bild av pojken som offer. Diegetiskt informerande framställning återfinns inte i texten och mimetisk framställning finns endast i ett par enstaka meningar. Reportern skriver: *"Eftermiddagssolen skiner in genom fönstren i den bruna tegelvillan och 17-åringen är på väg hem från skolan"* samt *"Första tiden efter skotten bodde hon på sjukhuset och fokuserade mest på sin son...Han låg nedsövd i två dygn"*. Här hamnar den narrativa inlevelsen hos pojkens mamma, det skapas även narrativ medkänsla implicit eftersom man får veta att mamman har bott på sjukhuset för att pojken låg nedsövd.

Textens övergripande budskap är sammanfattningsvis att båda parterna kan uppfattas som offer. Medielogiken blir svagare i texten då båda sidornas syn förmedlas på händelsen och båda sidorna kan uppfattas som offer. Diegetiskt berättande framställning dominerar nästan uteslutande texten, som i dessa avsnitt skapar mycket narrativ inlevelse och medkänsla med båda parterna. Detta bidrar till en förstärkt bild av att båda parterna kan ses som offer, då det är reportern själv som står för värderingarna och reportaget kan alltså uppfattas som opartiskt.

"Rödeby: pappan fälls", 20 november 2008 (period 4)

Domen från tingsrätten överklagades och rättegången i hovrätten är avslutad när denna artikel publicerades. Den 20 november 2008 fälldes familjefadern för grov misshandel och dråp men slapp fängelsestraff. Han dömdes däremot till att betala 181 800 kr i skadestånd till den mördade pojkens familj och till den skottskadade pojken.

Texten är ett referat av hovrättens dom och rubriken och ingressen lyfter fram att familjefadern fälldes av hovrätten, men att han slipper straff: *"Däremot slipper mannen påföljd – enligt domen var mannen allvarligt psykiskt störd vid gärningen och ska därmed inte dömas till fängelse"*. Konflikten blir även i denna text mellan de som anser att domen är felaktig och de som anser att den är korrekt. Men medielogiken blir något svagare då det främst är familjefadern som utmålas som förövaren, men något nyanserat då det är domen som refereras, inte reporterns egen beskrivning av vad mannen kan ha förstått: *"Rätten anser också att mannen måste ha förstått att det fanns en risk att skotten han avlossade kunde få en dödlig utgång"*, vilket förstärker bilden av familjefadern som förövare och den mördade pojken som offer.

Reportern fortsätter: *"... mannen kände sig hotad och han och familjen hade tidigare under dagen blivit hotad"*, här kan vi läsare snarare tolka det som att familjefadern i stället är offret och ungdomsgänget är förövarna.

Texten domineras nästan uteslutande av diegetiskt informerande framställning i längre stycken, där reportern återger domslutet. Reportern skriver bland annat: *"Den 51-åriga mannen sköt enligt hovrätten ihjäl en 15-årig pojke och skottskadade en 17-åring svårt. För detta döms han för dråp och grov misshandel"* samt: *"Mannen led vid brottstillfället av en allvarlig psykisk störning som gör att han inte kan dömas till fängelse... Och risken är enligt rätten mycket liten att mannen ska begå nya brott"*. Detta bidrar till en mer neutral och även opartisk ton på texten och det blir svårare att peka ut textens offer och förövare som tidigare nämnts. Däremot skulle det senare citatet kunna skapa narrativ medkänsla implicit, då man får reda på att mannen var psykiskt störd och därför kan ses som ett offer då han inte förstod vad han gjorde för att han mådde dåligt. Mimetisk framställning återfinns endast vid ett tillfälle i ett längre stycke. Reportern skriver: *"...mannen har först låst upp sitt vapenskåp och sedan tömt sin hagelbössa på blindpatroner för att därefter ladda det. Han gick sedan ut på gårdsplanen och sköt mot pojkarna..."*. Här skapas direkt narrativ inlevelse med familjefadern och då det är reportern som återberättar det i tredje person blir bilden av familjefadern som förövare starkare. Det är endast familjefaderns advokat som får komma till tals i direktcitat när han förklarar att familjefadern döms men inte får något straff: *"Han fälls, men det finns ingen lämplig påföljd för honom"*. Detta förstärker varken bilden av familjefadern som offer eller förövare, vi kan snarare tolka det som att han är förövaren men samtidigt tillräckligt mycket offer för att inte få ett straff som en förövare. Avslutningsvis sammanfattar reportern de två sidorna av konflikten på ett, som det verkar, opartiskt sätt: *"Samtidigt som 50-åringen har starka sympatier i vida kretsar, så väckte det anstöt hos andra att man helt kan undgå påföljd när man skjutit ihjäl en tonårspojke och svårt skottskadat en annan"*. Men ordvalet tyder på att reportern här inte är helt opartisk utan faktiskt tar ställning. Det tyder det negativa värdeladdade ordvalet "anstöt" på som kan tolkas som att familjefadern är förövaren. Däremot kan ordvalen "starka sympatier i vida kretsar" tolkas som att familjefadern även är offret. Ordvalen "undgå påföljd" och "skjutit ihjäl" samt "svårt skottskadat" är värdeladdade uttryck som talar emot att familjefadern skulle vara ett offer.

Detta innebär sammanfattningsvis att textens övergripande budskap är att det råder delade åsikter kring hovrättens dom. Det är inte en tydlig medielogik i texten, då båda parterna kan ses som både offer och förövare. Texten domineras av diegetiskt informerande framställning vilket i denna text förstärker texten som mer opartisk. Familjefadern, genom reporterns värdeladdade

ord, framställs dock som förövare även om denna bild inte är tydlig genom texten. Men genom att reporterns negativt värdeladdade formuleringar om familjefadern får avsluta texten ges detta en extra tyngd och man kan tolka texten som att reportern tar ställning för att domen var för mild.

Slutsatser och diskussion av analys

Slutsatser

Efter mina analyser kan jag konstatera att det är *Blekinge Läns Tidnings* och *Svenska Dagbladet* som skiljer ut sig mest, men på helt olika sätt.

I var och en av *Blekinge Läns Tidnings* texter är det endast en sida som får ge sin version av händelsen. När det till exempel är familjefadern som har utmålats som textens offer, är det endast han och hans familj eller personer i hans närhet, som får komma till tals. Detta resulterar i att bilden av just den personen, som textens offer, förstärks. I *Blekinge Läns Tidnings* texter är det sammantaget lika många texter som utmålar familjefadern som offret, som den dödade pojken som offer. Och när den ena parten är textens offer, är den andra parten förövaren. Det som skiljer sig åt i texterna är konflikten. När familjefadern är textens offer (period 1 och 2), är trakasserier och själva skottdramat i fokus medan när det är den dödade pojken som är textens offer (period 3 och 4) hamnar fokus på att familjefadern har skjutit ihjäl någon och skottskadade en annan. I *Blekinge Läns Tidnings* texter finns det alltså inte några frågetecken kring vem som är offer, förövare och vad som fokuseras i konflikten, i varje artikel. Men det jag kan se är att diegetiskt berättande dominerar texterna, där reporterns egna ord och värderingar förstärker bilden av en specifik person som textens offer. Det är även *Blekinge Läns Tidnings* texter som har flest scener, vilket i dessa texter skapar mycket narrativ inlevelse med i första hand familjefadern och hans familj. Det förekommer även narrativ medkänsla, som bidrar till att vi läsare lättare kan sympatisera med en av parterna. Textens budskap blir dessutom väldigt tydligt i texterna, och om man till exempel endast skulle läsa en artikel kring själva händelsen i Rödeby, skulle två av mina fyra undersökta reportage ge läsaren uppfattningen att tidningen tagit ställning för familjefadern som offer i konflikten.

I *Aftonbladets* bevakning ser jag inte ett fullt så tydligt mönster som hos *Blekinge Läns Tidning*. I *Aftonbladets* texter är familjefadern textens offer i första texten, den dödade pojken är offer i andra texten och i tredje kan båda parterna tolkas som textens offer. Men det finns likheter med *Blekinge Läns Tidning* och det är valet av konflikt. Även i dessa texter byter

reportern fokus i konflikten beroende på vem som är textens offer respektive förövare. Till skillnad från *Blekinge Läns Tidnings* texter är det inte någon specifik framställning som dominerar i *Aftonbladets* texter. I den första texten är det direktcitrat som dominerar, vilket i detta fall är det som förstärker bilden av familjefadern som offer och det är med honom det skapas narrativ medkänsla. Det förekommer även flera värdeladdade ord som förstärker bilden av familjefadern som offer. I den andra texten är det i stället den dödade pojken som utmålas som offer och här dominerar mimetisk framställning och det skapas dessutom narrativ medkänsla med pojken. Men denna text skiljer sig från mängden, då det är den enda texten som inte nämner någon av de inblandade vid namn. Detta bidrar till en mer distanserad vinkel på texten. Men, i flera avsnitt är det ett personligare språk, när pojkarnas version som lyfts, vilket i sin tur förstärker bilden av pojkarna som textens offer. I den sista texten är medielogiken något svagare då familjefadern kan tolkas som både offer och förövare och det är inte heller någon framställning som dominerar. Men trots att familjefadern även kan ses som förövare har det ändå skapats narrativ medkänsla med honom. Efter att ha analyserat *Aftonbladets* text kan jag alltså inte se att tidningen har utmålat endast en person som offret.

Till skillnad från *Blekinge Läns Tidning* och *Aftonbladet* är *Svenska Dagbladet* den enda tidningen som publicerat reportage med skiftande offerbild. Diegetiskt berättande och diegetiskt informerande framställning är det som syns mest i texterna, vilket i dessa fall har bidragit till att texterna kan tolkas som mer opartiska jämfört med de tidigare analyserade texterna. I samtliga texter kan både familjefadern och ungdomarna tolkas som offer och förövare samtidigt, där även narrativ medkänsla och narrativ inlevelse har skapats med båda parterna. Därmed är medielogiken svagare i alla fyra texterna. Konflikterna har, som i de tidigare texterna, skiftande fokus, på trakasserierna mot familjen, skottdramat samt tingsrättens respektive hovrättens dom. I den första artikeln ser vi två konsekvenser av konflikten som får lika mycket fokus, vilket skiljer sig från övriga texter. Det är även fler personer som får komma till tals, som i sin tur förstärker bilden av att både familjefadern och ungdomarna kan ses som offer. Det jag ser i denna text, som inte återfinns i någon annan text, är den enda iakttagna scenen av reportern, vilket i sin tur förstärkte bilden av pojkarna som offer. Den andra texten är den enda texten som lyfter händelsen till ett större perspektiv, till skillnad från de andra analyserade texterna. Det är inte heller någon av de inblandade parterna som får komma till tals, utan det är endast andra personer. Vilket förstärker bilden av att texten problematiserar det som hänt, där strukturella orsaker, på samhällsnivå lyfts fram. Här får vi dessutom ta del av de positiva förändringar, bland annat ett nytt lokalt socialkontor, som har skett sedan skottdramat, vilket inte återfinns i några andra texter. I den tredje texten är det fokus på familjefadern och

hans sida av händelsen och efter ungefär halva texten byter reportern riktning och fokus hamnar i stället på den skottskadade pojken. Detta förstärker bilden av att båda parterna kan ses som textens offer. Den sista texten är ett referat av rättegången, där främst familjefadern utmålas som offer men då reporterns egna ord antyder missnöje med domen, kan vi läsare ändå tolka det som att båda parterna kan ses som textens offer. Värt att nämna är att i denna text kan vi dessutom tolka det som att familjefadern trots allt är förövaren, men på grund av domen han fick, är han tillräckligt mycket offer för att inte få ett straff som en förövare.

Samtliga undersökta reportage använder alltså både narrativ inlevelse och narrativa medkänsla i gestaltningen av den part som framställs som offer. Någon gång förekommer även narrativ inlevelse i anslutning till att någon framställs som förövare. Det gäller i andra texten från *Svenska Dagbladet* där familjefadern framställs med mimetisk framställning. Detta gör att vi läsare kan känna med och för personen, vilket kanske inte i sig är så självklart. För om vi vänder på det, narrativ inlevelse kan skapas med vem som helst egentligen, till och med någon som har mördat någon eller med någon som har trakasserat en familj i flera år.

Jag kan därmed dra slutsatsen att *Svenska Dagbladet*, som är en rikstäckande morgontidning, är den enda tidningen som problematiserar vem som är offer och vem som är förövare i Rödebysfallet. Det är också den enda tidning som rapporterar opartiskt inom samma text, det vill säga som inte styrs av medielogiken att måla upp en part som ensidigt offer och den andra som ensidig förövare. Medan läsaren i *Blekinge Läns Tidning* och *Aftonbladet* får en mer ensidig bild av vem som faktiskt är offret. Dock är *Aftonbladet* något mer opartisk än *Blekinge Läns Tidning*. Det går alltså att se en skillnad mellan lokaljournalistikens bevakning och den rikstäckande bevakningen. Även om *Blekinge Läns Tidning* inte har utmålat endast en part som offer, blir varje text väldigt tydligt vinklad. I dessa texter får den andra parten aldrig komma till tals och därför blir texterna ensidiga och partiska.

Jag har alltså kunnat svara på studiens forskningsfrågor gällande 1) Vem som görs till offer och vem görs till förövare i respektive tidning 2) Om det är någon skillnad på lokaljournalistikens bevakning och den rikstäckande bevakningen 3) Om hur bilden skapas av att någon är ett offer i de undersökta reportagen, med hjälp av vilken retorik, vilken narrativitet och vilken stil. Men resultatet blev kanske inte så svart på vitt som jag först hade trott. I flera av texterna går det att utläsa ett tydligt offer och förövare men innan jag utförde mina analyser trodde jag att resultatet skulle visa att det endast var en person som dominerade som offer. Men jag hade en hypotes om att lokaljournalistikens bevakning skulle skilja sig åt från den rikstäckande bevakningen, vilket jag har kunnat fastslå efter mina analyser.

Diskussion av analys

Utifrån gestaltningsteorin har jag visat att konflikter gestaltas i samtliga analyserade texter. Mediologik har en tendens att måla världen svart och vit, utan några nyanser. Men en konflikt kan inte försvinna, mordet och skottdramat har begåtts. Mediologiken leder till förenklingar, där det bara kan finnas ett offer och en förövare. I texterna kan jag se tre återkommande resultat av konflikten mellan Rödeby-familjen och ungdomsgänget, det skapar i sin tur tre olika bilder av vad konflikten egentligen handlar om. Konflikten mellan dem som anser att familjefaderns dom är felaktig och de som anser att den är rättvis, blir den primära konflikten i fem av elva texter. Konflikten kring trakasserier mot familjen och konflikten kring själva skottdramat förekommer i tre artiklar vardera. Att en pojke har mördats och en annan pojke har skottskadats kommer vi inte undan, och även om det inte är den primära konflikten i samtliga texter så kretsar alla texterna kring denna händelse, den finns alltid i bakgrunden. Jag kan alltså konstatera att den primära konflikten, utifrån mitt analyserade material, är konflikten kring tingsrättens respektive hovrättens dom, som de två parterna har olika åsikter om. Detta styrker även slutsatsen om att det inte går att fastställa endast ett offer och en förövare. Eftersom hela denna tragedi genomsyras av två versioner, går det helt enkelt inte att undvika att se båda parterna som möjliga offer. Värt att tillägga är att mitt urval kan påverka vad som är i centrum vid de olika tidpunkterna. Två av mina perioder är i anslutning till att domar just har meddelats, alltså är hälften av mina undersökta artiklar från dessa tillfällen. Det kan ha skrivits många artiklar från period 1 och fram till period 3 som har ett annat konfliktfokus.

Utifrån teorin om objektivitet kan jag, i mitt analyserade material, se att det är *Svenska Dagbladet* som är mest opartisk och som belyser alla perspektiv i konflikten. *Blekinge Läns Tidning* är den som är minst opartisk då deras artiklar skildrar händelserna ur endast ett perspektiv åt gången. *Aftonbladet* hamnar mitt emellan de andra två tidningarna, eftersom de har en blandning av graden opartiskhet i sina artiklar.

Bevakningen av hela fallet har alltså inte en svartvit mediologik rakt igenom och stämmer inte heller helt överens med teorin om det idealiska offret, då det är två konkurrerande parter som offer. Enligt Nils Christies teori om det idealiska offret ska ett sådant offer utmärkas av egenskaperna: 1) Offret ska vara svagt 2) Offret ska vara upptaget med ett respektabelt projekt 3) Offret ska vara på en legitim plats 4) Gärningsmannen ska vara stor och ond 5) Gärningsmannen ska vara okänd för offret. Mina undersökta reportage är naturligtvis begränsade av verkligheten på så vis att vissa egenskaper hos de två möjliga offren på förhand är givna. Det intressanta i min studie är vilka av dessa på förhand givna omständigheter som

lyfts fram i de olika artiklarna för att skapa bilder av ett visst offer och en viss förövare. Jag ska nu pröva mina analysresultat mot denna teori.

Jag börjar med familjefadern. Han framställs i alla undersökta artiklar som svag eftersom han är äldre och sjukpensionerad. Läsaren får samtidigt veta att han har tillgång till vapen och är en van jägare, vilket betyder att det går att uppfatta honom som både stark och svag på samma gång. Hans son, som även han har utmålats som ett offer, har flera funktionsnedsättningar och stämmer alltså överens helt med den första av de egenskaper Christie nämner. Den andra artikeln från *Blekinge Läns Tidning* uppger bland annat att familjefadern låg och sov fram till brottet och sonen satt och spelade på datorn, vilket gjorde att de var upptagna med ett respektabelt projekt (egenskap 2 av dem Christie nämner). Första artikeln från samtliga tidningar lyfter fram att ungdomarna under flera år hade utsatt familjen för trakasserier och familjefadern trodde att de skulle döda hans son, vilket till viss del stämmer överens med egenskapen om att gärningsmannen ska vara stor och ond. Däremot framställs inte pojken som dödad och ungdomarna som okända för familjefadern och därmed kan man inte säga att han stämmer med den femte egenskapen. De offerbilder som framför allt *Blekinge Läns Tidning* och *Aftonbladet* förmedlar stämmer, beroende på hur man tolkar den första egenskapen, med fyra av de fem egenskaper som Christie använder för att definiera det idealiska offret. Om jag nu i stället fokuserar på pojken som dödades, kan jag dra slutsatsen att han är ung och frisk, vilket kan tolkas som att han inte är svag. Men samtidigt är familjefadern förmodligen större, då han är en vuxen man, och har ett vapen, vilket då kan tolkas som att pojken är svag. Körandes på moped var han på väg hem, tillsammans med de andra ungdomarna, till familjen för att trakassera dem, han var alltså inte upptagna med ett respektabelt projekt. Han var på väg hem till någon, vars hem inte var hans eget, vilket gör att han inte var på en legitim plats. Gärningsmannen är som sagt en äldre sjukpensionär men samtidigt går det även att tolka det som att han är fysiskt större och har tillgång till vapen, därmed stämmer den fjärde av de fem egenskaperna till viss del. Men som tidigare nämnts är gärningsmannen inte okänd, alltså stämmer inte denna egenskap. De offerbilder som förmedlas i de undersökta texterna stämmer därmed, beroende på hur man tolkar det, med två eller inga av de fem egenskaper som Christie använder. Därför kan pojken inte tolkas som det idealiska offret utifrån denna teori.

Jag ska nu slutligen pröva mina analysresultat mot de studier jag tog upp i avsnittet *Tidigare forskning*. I studien *"Ideala offer, och andra"* (Lundgren & Lundström 2010) talar författarna om att brottsoffer framställs, väldigt ofta, som en del av ett större socialt sammanhang, detta genom att familj, anhöriga och vänner får komma till tals. Detta kan jag även se i flera av mina analyserade texter. I *Blekinge Läns Tidnings* texter är det alltid fler än bara den som utmålas

som offer som får komma till tals, vilket i sin tur förstärker bilden av personen som textens offer. Lundgren och Lundströms studie visar även att de artiklar som undersöks lyfter fram en viss typ av offerskap, där det fokuseras mycket på offrens ångest, oro och rädsla, som de menar blir en mer stereotypisk bild av offer (Lundgren & Lundström 2010), och som går i linje med Christies teori. Detta är ett genomgående tema i texterna där familjefadern och hans familj utmålas som offer. I dessa texter är det mycket fokus på hur dåligt familjefadern mår och trakasserierna som familjen utsatts för tas upp upprepade gånger. I studien *”Veckans brott”* skriver Dalquist (2000) att speakerrösten slår fast en bild av förövaren som ond och offret som oskyldigt samt att denna röst är den viktigaste faktorn till att ge bilden av ett moraliskt drama och att den berättar för oss hur vi ska uppfatta offer och förövare. Jag anser att detta resultat även går att applicera på min studie, men att i stället för speakerröst så tittar jag på berättarrösten, alltså den röst som kommer fram i de diegetiska avsnitten, i första hand de diegetiskt berättande avsnitten. Berättarrösten, reporterens röst, blir starkast i avsnitten med diegetiskt berättande i mina analyserade texter. Det är främst i dessa avsnitt jag har kunnat se reporterens egna värderingar och det är här bilden av någon som textens offer blir som starkast. Det är även dessa avsnitt som har hjälpt mig att se ifall texten är mer eller mindre opartisk. Dalquist menar även att när vi i dag kallar någon för ”offer” väcks oftast sympati, som vi i min studie kan omvandla till narrativ medkänsla, vilket just gör att vi läsare kan känna mer för en viss person. I Nilssons studie *”Brottsoffer i nutida svensk dags- och kvällspress”* (Nilsson 2012) dominerar hans material av gestaltningar av att brottsoffer far illa och mår mycket dåligt, vilket jag nämnde tidigare återfinns i mina analyserade reportage. Nilssons undersökta artiklar lyfter även fram att samhället brister när det kommer till att stötta brottsoffer och offrens vittnesmål om hur illa behandlade de blivit och hur myndigheterna har svikit dem. Detta stämmer med mina analyser av *Svenska Dagbladets* texter, som problematiserar brottet och lyfter det till ett större perspektiv. Men även andra texter lyfter fram att familjen aldrig fick hjälp med trakasserierna som de utsattes för och att den ena pojken skulle ha fått hjälp av socialtjänsten, men hjälpen kom inte i tid.

Förslag till vidare forskning

För vidare forskning skulle jag föreslå att djupdyka ytterligare. Då *Blekinge Läns Tidnings* bevakning kring brottsoffret var betydligt mer omfattande än de två andra tidningarnas, när det gäller antalet artiklar genom åren, skulle det vara intressant att göra en kvantitativ studie av *Blekinge Läns Tidnings* gestaltning av ”Skotten i Rödeby” över en längre sammanhängande

period, för att faktiskt kunna fastslå om det finns ett idealiskt offer enligt *Blekinge Läns Tidning* eller inte. Om en kvantitativ studie ger samma resultat som mina analyser av *Blekinge Läns Tidnings* reportage skulle man kunna undersöka vidare om detta kan förklaras med "närhetens dilemma". Gunnar Nygren och Carina Tenor har myntat begreppet "närhetens dilemma" i sin rapport "*Den lokala journalistikens återkomst*" (Nygren & Tenor 2021). Begreppet berör lokaljournalistikens behov att vara nära det lokala samhället samtidigt som närheten försvårar möjligheten att hålla en kritisk distans. Objektivitet och neutralitet är en stor del av journalistiken men lokaljournalistiken har fått en stark ansvarskänsla gentemot sin lokala publik. Det blir en ständig utmaning för lokala reportrar att hitta balansen mellan närhet och professionell distans. Både medvetet och omedvetet. I min studie har jag varit inne på objektivitet, vilket har väckt min nyfikenhet kring om lokaljournalistik faktiskt kan betecknas som mer partisk än annan journalistik. Om detta är fallet, skulle det även vara intressant att göra en studie om vad det kan få för konsekvenser.

Litteraturförteckning

Aare, C. (2021) *Reportaget som berättelse: En narratologisk undersökning av reportagegenren*. Doktorsavhandling i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet.

Asp, K & Bjerling, J. (2014). *Mediekratin – mediernas makt i svenska val*. Stockholm: Ekerlids.

Best, J. (1997). *Victimization and the victim industry*. Society: New York Vol. 34, Iss. 4.

Börje, A & Hult Ogenblad, M. (2017). *Skotten som delade Sverige*. SVT.

Tillgänglig: <

<https://www.svt.se/special/skotten-som-delade-sverige/>

Christie, N. (2001). Det idealiska offret. I: Åkerström, Malin och Sahlin, Ingrid (red.), 2001. *Det motspänstiga offret*, upplaga 1:7, Lund: Studentlitteratur AB.

Dalquist, U. (2000). *Veckans brott. En studie av våld i Reality TV-program*. Stockholm: Statens medieråd.

Fattah, Ezzat A. (1991) *Understanding Criminal Victimization*. Scarborough, Ontario: Prentice Hall Canada Inc.

Geer, C. (2003). *Sex Crime and the Media. Sex Offending and the Press in a Divided Society*. Devon: Villan Publishing.

Hallin, D.C. (1986). *The "Uncensored War". The Media and Vietnam*. Berkley: University of California Press.

Heber, A. (2008) *Brottslingen som brottsoffer*. Opublicerad stencil. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Hopmann, D.N m.fl. (2012). Political balance in the news: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism* 13(2), s. 237–254.

Jilder, A. (2008). *Hovrättens dom väcker känslor*. Sveriges Radio.

Tillgänglig: <

<https://sverigesradio.se/artikel/2456531>

Johansson B. (2019). *Journalistiken, objektiviteten och partiskheten*. I: Karlsson, M. & Strömbäck, J. (red.) (2019). *Handbok i journalistikforskning*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Kaid, L.L. & Strömbäck, J. (2010). Comparing election news coverage around the world. I J. Strömbäck & L.L. Kaid (red), *The handbook of election coverage around the world* (s. 421–431). New York: Routledge.

Lagen.nu (u.å). *RH 2008:90*.

<https://lagen.nu/dom/rh/2008:90> [2022-01-20]

Lundgren, K. *Diskurs vs massmedieretorik*. *Rhetorica Scandinavica*, 1997, nr 2, s. 64–76.

Lundgren, K & Ney, B & Thurén, T. (1999). *Nyheter: att läsa tidningstext*. Stockholm: Ordfront; Italien.

McQuial, D. (1992). *Media performance: Mass communication and the public interest*. London: Sage.

Nilsson, B. (2012). Brottsoffer i nutida svensk dags- och kvällspress – en studie i offerskapets logiker. I: Heber, A & Tiby, E & Wikman, S. (red). *Viktimologisk forskning: Brottsoffer i teori och metod*. 2021. Lund: Studentlitteratur.

Nygren G & Tenor C. (2021) *Den lokala journalistikens återkomst*. Lindholmen Science Park.

Tillgänglig: <

https://medierochdemokrati.lindholmen.se/sites/default/files/content/resource/files/lokala_journalistikens_aterkomst.pdf

Prince, G. (2003) *Dictionary of Narratology, A Revised Edition*, Lincoln: University of Nebraska Press.

Rudelius, P.A. (2021). *Pojkarna och skotten i Rödeby*. SVT.

Tillgänglig: <

<https://www.svtplay.se/video/30971650/pojkarna-och-skotten-i-rodeby>

Ryding, A (2000) *Brottet, krisen och dygden. Jouraktivs framställning av brottsoffer*. Network for Research in Criminology and Deviant Behaviour at Lund University 2000:4. Sociologiska institutionen.

Semetko, H & Valkenburg P. (2000) *Framing European politics: a content analysis of press and television news*. Journal of communication.

Shehata, A. (2019). Journalistikens dagordningar och gestaltningar. I: Karlsson, M. & Strömbäck, J. (red.) (2019). *Handbok i journalistikforskning*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Shoemaker, P.J. & Reese, S.D. (1996). *Mediating the message. Theories of influence on mass media content*. Now York: Longman.

Bilagor

Blekinge Läns Tidning

Hult, M. (2007). *Därför sköt min bror mot pojkarna*. Blekinge Läns Tidning.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=0001962007100956964051&s.=196&sa=2001302&x=ff1ebc8601af826b5474339c505bd4ed&tz=Europe/Stockholm&t=1638180339>

Lundell, N. (2008). *Jag sköt tills det inte fanns mer att skjuta på*. Blekinge Läns Tidning.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00019620080105102992206&s.=196&sa=2001302&x=77d9e44b12346e1cede490e721837641&tz=Europe/Stockholm&t=1638180522>

Kangestad, M., Petersson, M. (2008). *Den som mördat min son får inget straff*. Blekinge Läns Tidning.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00019620080508105678791&s.=196&sa=2001302&x=457f681296f268882cd3785c504138d6&tz=Europe/Stockholm&t=1638180636>

Blennow, M. (2008). *Pappan till ihjälskjutne Simon är djupt besviken*. Blekinge Läns Tidning.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00019620081121111187317&s.=196&sa=2001302&x=d71145b5b8411b0bcd3a267332a6490a&tz=Europe/Stockholm&t=1638180693>

Aftonbladet

Tagesson, E., Tagesson, P. (2007). *Ni har startat krig*. Aftonbladet.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=05734920071008741107&s.=57349&sa=2001302&x=b7f73b279faeba02693d13318686d279&tz=Europe/Stockholm&t=1638179554>

Stengård, M. (2008). *Han skrek och bad för sitt liv*. Aftonbladet.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00000120080104102985026&s.=1&sa=2001302&x=f466ac24ce03488ecf36f31ac6bd343e&tz=Europe/Stockholm&t=1638179638>

Tagesson, P. (2008). *50-åringen: Jag känner stor sorg*. Aftonbladet.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00000120080508105682864&s.=1&sa=2001302&x=cd50935ecf2ff72de891f6f284b8d209&tz=Europe/Stockholm&t=1638179699>

Svenska Dagbladet

Balksjö, J. (2007). *Trakasserier bakom Rödebymordet*. Svenska Dagbladet

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=0011012007100956965727&s.=1101&sa=2001302&x=1eb7ebbf35d7a0463e9058e0aa46ce00&tz=Europe/Stockholm&t=1638180030>

Balksjö, J., Gårdsäter, E. (2008). *Spänd väntan på mordåtal*. Svenska Dagbladet.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00110120080103102973474&s.=1101&sa=2001302&x=5a129aab1c8eaa112cdb2e92118dbb4e&tz=Europe/Stockholm&t=1638179989>

Balksjö, J. (2008). *Lättnad och ilska när 50-åringen friades*. Svenska Dagbladet.

<https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00110120080508105678906&s.=1101&sa=2001302&x=4de5a6e3c94c463d436bcd4d8fec3c05&tz=Europe/Stockholm&t=1638179939>

Olsson, T. (2008). *Rödeby: pappan fälls*. Svenska Dagbladet.

<https://nogo.retriever->

[info.com/prod?a=6579&d=00110120081120111164054&s.=1101&sa=2001302&x=406588cd3d574348e0baa1cc691d57f3&tz=Europe/Stockholm&t=1638179885](https://nogo.retriever-info.com/prod?a=6579&d=00110120081120111164054&s.=1101&sa=2001302&x=406588cd3d574348e0baa1cc691d57f3&tz=Europe/Stockholm&t=1638179885)